

Excerpta Marfilii ficini ex græcis procli cōmen-
tariis in Alcibiadem Platonis primum.

Rincipium dialogorum Platoniorū totiusque philo-
sophiæ præcipuū atq; firmissimū. arbitrantur naturæ
p nostræ cognitionē. hac enim recte cognita bonū quoq;
nobis cōsentaneū, malūue dissidens absolutius nosse
poterimus. Sic utiq; natura comparatum est, ut quemad-
modum inter se rerum essentiæ differunt, sic & propriæ rerum perfe-
ctiones. Ut igitur quæ sit naturæ nostræ perfectio, & quomodo cōpare-
tur iueniamus, eēntiā nanq; nostrā in primis debem⁹ agnoscere. Quod
quidē & in alcibiade propositum est, & in tota doctrīa Platonis est finis.

Quādo reꝝ cōsideramus eēntias, pscrutandū ē utꝝ eēntia rei sit ex eaꝝ
nūero, quæ īdiuiduæ sunt, uel eaꝝ genere quæ circa corpora diuidūtur,
uel eaꝝ quæ ī medio collocātur. Itē utrū eēntia sit ætherna, an p oē tem-
pus existēs, an in aliq̄ tēporis parte fiat. Rursū utrū sit simplex, & ante cō-
positionē existēs, aut cōposita qdē sit, sed īsolubilibus uiculis sit cōposi-
ta, aut possit uicissim in ea ex q̄bus cōponitur, quādoq; resolui, atq; si ita
unūquodq; consideremus, deinde poterimus eius quoq; bonū quale sit
facilius iudicare. Constat. n. essentiæ prorsus indiuisibilis, æthernū esse
bonū, diuisibilis uero bonū quoq; in tpe, motuq; uersari. mediæ deniq;
secūdū substantiæ ipsius mensuras pfectio quoq; ppēditur, eiusmōi nāq;
pfectio tpe quidē indiget, sed tpe primo, qd̄ sanē in corporeos circuitus
possit apte metiri. Ignoramus quidē nos ipsos, quoniam obliuione
genefica occupati sumus atq; in rationaliū speciēꝝ uitæ p turbatiōe per-
culsi, existimamus aut̄ iterea cognoscere multa quæ ignoramus, quoniā
reꝝ rationes essentiæ nostræ īnatas habem⁹. Tres sūt cōuersionis speci-
es, quicqd. n. conuertitur, uel ad aliquid uertitur se deterius, dū à pfectiōe
propria labitur, uel cōsurgit ad melius pp̄ propriæ uitæ uigorem, actio-
nēmq; naturalē, uel reflectitur ad se ipsum pp̄ cognitionē sibi consortē
mediāmq; speciē motionis. Cōuersio quidē erga deterius, passio quæ-
dam est aiæ alas abicientis, & in obliuioē iam positæ, sui ipsius simul atq;
altiorꝝ. Cōuersio uero & ad se, & ad melius nō solis competit animabus
sed ipsis quoq; diuinis. Quemadmodū Parmenides ipse nos docet.

Plato significat in proemio præter cætera animum ueritatis studio-
sum cognitiones rebus cognoscendis consortes edere. Neq; mutabiliū
immutabilem, neque necessariorum stabiliūmq; ambiguam atque nu-
tantē. Sed quēadmodū Socratē in re. pu. docuit notitia quidē simplici
uniformi

DE ANIMA ET DAEMONE.

uniformi intellectuali intellectualia oia coniugata cognoscere. notitia uero scientifica, atq; cogitativa. specieꝝ euolutione atq; cōpositione rationes reꝝ medias contemplari. Tertia rursus à ueritate potētia sensuali p̄ instrumēta cognobilia propria cōtingente sensibilia iudicare. imaginari tandē potētia imagies sensibiliū apprehendere. Iā uero Timæus cognitiones proportionē quadā ad cognoscēda distinguēs, iubet nosentia quidē intelligētia rationēq; iudicare, opinione uero, sensuq; illa quæ entia quidē non sūt, sed fiunt iugiter, atq; pereunt. atq; eorū quæ uere sunt rationes, ratas & in cōiunctas existere. reꝝ uero in generatione fluetium imaginarias atq; contingentē ubiq; n. rationes sermonesq; imitantur illa quæ explicāt. Atqui Socrates in Cratylo ait circa res sempiternas, noia naturā rei magis attingere, circa uero mutabiles noia quoq; sæpe mutari & magis in positioē uersari. Alioꝝ ubiq; deoꝝ aliaꝝ proprietates existunt, nā aliaꝝ quidē sunt opifices uniuersoꝝ, atq; speciei entiuū ornatuq; substantificæ, aliaꝝ uero propagantes uitā, ac uarios uitæ uigores progenerātes, aliaꝝ autē reꝝ ordinē seruant icōmutabilem, cōnexionēq; custodiunt insolubilē. Aliaꝝ deniq; aliā sortitæ potētia oia sua quadā beneficentia seruant. Similiter & ois amatorius ordo causa cōuersionis est rebus oibus ad diuinā pulchritudinē, atq; formā, reducens quidem sequentia ad illam oia, eiq; coniungens, & coniūcta cōfirmans, atq; mox inde sequentia replens, diuinūq; luminis procedentes inde doctes per oia radians. Hāc igitur ob causam in Symposio traditur, amorem magnū existere dæmonem, quippe cū amor primus oium eiusmodi mediū uim in se ipso demonstrat, sitq; mediū inter ipsum appetibile atq; appetens, & causa conuersionis sequentiū in priora. uniuersa igitur amatoria cohors in uestibulo causæ pulchritudinis cōstituta ad illā oia conuocat mediūq; processum facit inter amabile, atq; illa quæ reuocantur amore. Quapropter totius dæmonici ordinis in se declarat exemplar hanc in diuinis medietatē obtinens, quam dæmones inter diuina tenent atq; mortalia. Cū igitur omnis amatoria cohors hanc iter deos proprietatē habeat, summitatem eius quidem unicā & occultā excoGITAMUS primæ & intelligibili pulchritudini copulatam, penes supremos deos, mediū uero processū eius penes sup mūdānos deos intellectualli cōditiōē fulgentē. Tertiū uero progressū eius circa mūdū multifariā distributum, multosq; ordines, atq; uires ex se producentē, atq; eiusmodi munera partibus mundi diuersis distribuentem. Postenī unicum primūq; amoris principium atq; post tripartitā substantiam inde per

fecta uaria iam turba refulget amore. Vnde chori angelorum implentur amore. Turbae quin et daemonum hoc plenae deo sectantur deos ad intelligibile pulchritudine reuocatos. Exercitus heroum una cum demonibus & angelis circa pulchritudine debacchantur. Omnia denique suscitantur reuiuiscunt, reuifcunt, incalescunt circa pulchritudinis ipsius influxum. Iam uero animae hominum inspiratione eiusmodi tactae & naturaliter cognatae deo, circa pulchrum mouentur assidue atque in generationis prouinciis delabuntur ad beneficiu animis imperfectioribus exhibendu, & ad prouidendu is quae salute indigere uidentur. Dii quidem ipsi deorumque pedisse qui in habitu proprio permanentes sequentibus benefaciunt, & ad se conuertunt, hominum uero animae deorsum lapsae generationemque tangentes beneficia deorum prouidentiam pro uiribus praeseferunt. Quemadmodum igitur aliae animae secundum alium constitutae deum, sincere prouinciis caducis praesunt, animabusque hic oberrantibus, atque aliae quidem imperfectioribus profunt per uaticinium, aliae per expiationes atque sacrificia, aliae per operam edendi diuinam, sic & animae quae uitam amatoriam elegerunt mouentur quidem a deo pulchro praeside ad curam aiorum ingeniosorum. a pulchritudine uero sensibus apparente ad diuinam pulchritudinem rediguntur, se cumque ipsis conuocant & amatos. animae uero quae obperuersam educationem a superno munere decidunt, alioquin amatoriam natae naturam simulachris pulchritudinis incidentes, propter uera pulchritudinis ignorantiam corporeas formas admirantur & amant, passionem propriam ignorantem. Sicut, nam apud Plotinum defluxus mentis facit astutiam atque sapientiae portio lapsa creat sophisticam, sic & munus amoris impuersum incidens susceptaculum, uitam efficit intemperatam atque tyrannicam.

Causa superior agit in opere prius posteriorisque quam inferior & una cum illa atque est presentior operi.

Perfectiora sunt ubique, & quae rationem exemplaris habent, actiones prorsus imaginum comprehendunt. A deo ut deteriora nulli usquam adsint cui perfectiora quoque non multo prius aliquid ex se tradiderit. Quia etiam per omnes res ordines ipsum unum alia comprehendit, atque ante illa, & post illa & una cum illis agit.

Mali daemones et in sacris obcurrunt & fallunt sub praetextu bonorum. Omptum habemus in expiationibus atque sacris, ubique ex deterioribus aliquid induere perfectionis imaginem per quam animas nondum perfectas alliciat ad se ipsum a superioribusque diuertat. Quemadmodum igitur in contemplatione physica impedimentum est uita sophistica pro diuitasque;

DE ANIMA ET DAEMONE.

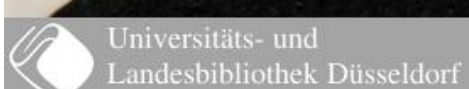
tasq; ad illam trahens ifirmiore ab ipsa entiu' cõtemplatiõ ad imagina-
tionem caducis familiarem, sic in amatoria eleuatiõ turba popularium
amatorum impedimentum est simulans amatorem uerum, & animam
iunioris a bonis coelestibus in terrena & tenebrosa detorquens. Similiter
in sanctissimis quibusque expiationibus atq; sacris, ante q̃ ipse deus ad-
sit palàm occurrunt dæmonum quorundam ipetus terrenorum, as-
pectus noui quoque eos qui expiantur perficiunturque deturbantes
& a sinceris bonis ad materiã deflectentes. Quãobré dii iubent, ne prius
in illos aspicias, q̃ sacroꝝ ptate præstrinxeris oculos. sic. n. aiunt diuina
eloquia. Nõ expedit tibi illos aspicere priusq̃ corpus expiaueris, atq; sa-
craueris. Quoniã illi mulcetes aias a sacrificiis ubiq; deflectūt. Sicut
igitur in sacristum primũ apparet diuinũ quando totũ hoc dæmoniũ
trahes aias i materiã expulerimus. Sic & diuinus amator post repulsam
popularium amatoꝝ occurrit amato. Item sicut bonus cuiusq; dæ-
mon unũquẽq; custodit a pueritia actionesq; oes eius explorat & uerba
& ante parentes prouidet, & post parentes adest tanq̃ totius uitæ guber-
nator assiduus, atq; post obitũ dux est nobis ad iudices, eodem modo ad
alcibiadem se Socrates habet. deniq; sicut bonus dæmõ nobis plurimũ
occultus adest clam nobis prouidens, & silentio consules, & ineffabiliter
nosemendans, Ita Socrates Alcibiadi.

Intellectus in nobis semper agit illuminando, neque
tamen semper animaduertimus.

Intellectus ipse quidem circa nos semper agit semperq; præbet
intelligentiæ lumen. Atque etiam priusquam in conditione
labamur irrationalem, Et quando in passionibus uitam degi-
mus, & passionibus quandoque sedatis, non semper animaduertimus,
sed quando a q̃ plurimo generationis tumultu purgati sumus, atque
tranquille uiuimus. Tunc enim intellectus nobis effulget, tunc quasi
nobiscũ loquitur, tunc suã nobis cõmunicat uocẽ antea silentio præfens.

De bono dæmõ & de terrenis materialibusq; dæmonibus. Itẽ
quõ unusquisq; nostrum consideretur dupliciter. s. &
ut simpliciter anima, & ut aia utens corpore.

Socrates quidem ad alcibiadem se habet ut bono dæmon. ama-
tores ceteri, ut materiales terrenique dæmones. Qui propellẽ
di sunt ut animus bono dæmoni sit magis expositus. Con-
siderare potest dupliciter alcibiadem, & ut simpliciter animam & ut ani-
mam utentem corpore. Non enim idem est utrũq; quemadmodũ nec

PROCLVS.

ipse per se homo, & iam gubernator homo, nec homo simpliciter atque auriga. Omnino autem quod est imparticipabile ab eo quod est participabile differt. Atque id quod secundū se ipsum existit, ab eo differt, quā cum alio quopiam simul iam censetur. Et deniq; quod exemptum est ab eo discrepat, quod coordinationem ad aliud est sortitum. Quoniam igitur Alcibiades dupliciter intelligitur, & ut simpliciter aīa, & ut aīa utens corpore, qua quidem ratione est simpliciter anima quaedam. Socrates ad eum mentis uicem gerit. qua uero ratione est anima utens corpore. Socrates boni dæmōis partes agit. Atq; idem ipse & dæmon est, ut ad hominem, & intellectus ad animam. Iam uero & quando medietatē dæmonicam reputamus, inter deos eam & homines collocamus. Quādo uero intellectum, in sūmo quidem aīam ex ipso suspendimus, & corpus ex anima. habes profecto diuisionem alteram in symposio, ubi traditur dæmonum inter deos hominēque existere medium, habes alterā in Timæo dicente, animam inter intellectum atque corpus medium obtinere. Idem igitur est & intellectus, & dæmon ad animam quidem intellectus, ad animam uero humanam dæmon esse censetur.

Quomodo amor deus nec primus est nec ultimus & quomodo in diuinis est bonum, sapiens pulchrum item fides ueritas amor.

Morem domini neque in primis entium, neq; in ultimis collocare debemus. Non in primis, quoniam ipsum amabile superius est amore. non in ultimis, quoniam amans particeps est amoris, oportet igitur amorem inter amabile amantēq; constituere & ipso quidem pulchro posteriorem, cæteris uero quæcunq; amāt priorem asseuerare. Vbi nam igitur extitit ab initio. Quo pacto per uniuersa procedit, & quibus cum prodiit unitatibus. Cum igitur tres sint in diis intelligibilibus occultis que substantiæ, & prima quidem ob signata sit bono ipsum uidelicet bonum ex se intelligens, ubi sicut sacra eloquia tradunt unitas est paterna. Secunda uero per sapiēs designetur ubi prima uiget intelligentia. Tertia per pulchrum definiatur ubi intelligibile est pulcherrimum, ut Timæ⁹ ait, nimirum & tres secundum has intelligibiles causas unitates existunt, secundū causam quidem uniformiter in intelligibilibus consistens, effulgentes uero primum in ipso ineffabili deorum ordine scilicet fides, ueritas, amor, Fides quidem omnia firmat in bono. Veritas autem omnem in entibus cognitionem explicat. amor denique conuertit omnia, congregatq; in ipsius pulchri naturam. Eiusmodi sanè trinitas hinc per omnes deorum progreditur ordines

DE ANIMA ET DAEMONE.

ordines omnibusq; ad ipsum intelligibile irradiat, unionē. Aliter autē p alios ordines se declarat. Vires ubiq; suas deo & proprietatibus cōplicās. Alibi quidem est ineffabiliter incogniteq; & unice. Alibi cōtinentia cō nexionisq; ratione. Alibi tanq̄ pficiens atq; formans. hic rursus intelle ctualiter, atq; paterne, Ibi motiue uiuificeq; prorsus & effectiue. Illic tā q̄ impans, & assimilans. ibi absolute penitus atq; sincere. Illic multipli cate iam atq; diuisum. Amor ergo supne ab itelligibilibus usq; ad mā dana, descendit ad diuinam pulchritudinē oīa conuocans. Procedit & p oīa ueritas, illustrans cognitionibus oīa procedit fides p uniuersum in bono singulatim oīa sistens. Hic diuina eloquia, oīa tradūt tribus his gubernari, in eisq; consistere. Quāobrem dii sacrificantes iubent deo p trinitatē eiusmodi se cōiungere. Ipsa quidē intelligibilia pp inextima bilem unitatem medio non indigent amatorio. Vbi uero & unitas enti um est atq; discreto & discretio ibi extat & amor colligator enī est & con ciliator eorum quæ sūt post ipsū & quæ sup ipsū. Conuersor sequentiū in priora iperfecto & reductor atq; pfector.

Prouidētia pcurrit p singula usq; ad minima & interī nullis addicta.

Vi diligentiores sunt in re & rationibus assignandis, duo hæc

q elementa potissima diuinæ dæmonicæq; prouidentia tradūt.

Primum per oīa desuper prouidentiam ad ultimum usq; pro cedere ac ne minimum quidem sui expers alicubi prætermittere secū dum nihil oīno eam ex gubernātis accipere, nec eo & natura repleti, nec eis alicubi commisceri. Non enī ex eo q̄ omnia seruet atq; disponat admiscetur propterea gubernatis. Nā diuinum atq; dæmonum naturā habet passionibus aīarum particularium non subiectam. Neq; tamen dum separatim sequentia supereminet, propterea ex deterioribus ali quid inordinatum incultūque relinquit. Immo uero ob hanc ipsā causam omnia decenter exornat atq; a dispensatis absoluitur. Est enim benefica pariter atque sincera, exornatrix omnium, atq; ab ex cultis in terim expedita. Per omnia currēs, præsertim quia cohibita nusq̄. Viri quinetiam diuini inferioribus diligentissime prouident simul atq; trā quille. Quid ergo de diis ipsis bonisq; dæmonibus est dicendū. Non ne præsentibus omnibus liberi sunt ab omnibus. Implentes se ipsis oīa nullis alicubi permiscetur, discurrentes per uniuersū nusq̄ uitam propriam addixerunt. Non ne confitebimur deos suas proles amare. Quemad modum poetæ fingunt Iouem amare puellam, ipsāque Venerē. Ne pe quoniā amor eiusmodi prouisor est & seruator pfectoq; & conten

etor rex diuinitus amata. Interea & beneficus & sincerus imixtusq; ha-
bitudine nulla ad res affectus externas. Dic amabo. unde nā diuinis iter-
dum hominum aīabus amatoriu eiufmodi priuilegiū obtigisset, nisi
prius diis ipsis inesset. Quicquid. n. bonū & salutare cōpetit animabus,
causā à diis definitā habet. Quāobrem & uirtutū oīum corporaliūmq;
bonorū uelut sanitatis roboris, iustitiā, temperantiā, exemplaria Plato
probat præcedere penes deum. Quanto itaq; magis amatorii muneris
causā principalem apud deos esse fatebimur. Quippe cū amatorius hic
affectus ut Socrates i Phædro ait, diuino quodā munere sit tributus. Di-
igitur deos amāt antiquiores quidem minores, sed prouidentia mune-
re, minorem uicissim maiores diligunt quodam uidelicet conuersionis
officio. Perficere quidem deteriora & inferioribus prouidere, aīab^o
quoq; qua ratione sunt animæ competit, nā & ob hoc ipsum descendūt,
propter rerum generabilium prouidentia curamq; mortaliū. Ita uero
prouidere, ut prouides gubernatis, nec misceatur, nec uelut addictus af-
ficiatur. Nec inde recipiat quicquā deorum propriū est dæmonūq; bo-
norū, & quotiens contingit animabus humanis: diuina uel dæmonica
largitate cōtingit. Solent sacerdotes in sanctissimis sacrificiis, uel p uer-
ba, uel per ea quæ oculis ostēduntur, in admirationē stuporēmq; presen-
tes adducere. Stupor enim deo animā exponere consueuit. Socrates
nunq̄ amatoriā uitam usque adeo rectā peregisset, nisi afflatu quodam
dæmoniselegisset eā; & tenuisset electam.

Amor est medius inter amabile & amātē, est magnus dæmon oīa ligās
& quæcūq; appetunt, ipse medius primo copulat appetibili.

Acra igitur eloquia hunc amorem domini indicunt omnia
colligantem, omnibus insidentem hic sanēsi connectit oīa, co-
pulat & nos dæmonum præfecturis, Hunc Diotima magnū
dæmonem appellauit, quoniam medium implet ubique inter illa, quæ
appetunt, & quæ appetuntur. Ipsum quidem, quod est amandum, gra-
dum sibi uendicat primum. amans autem gradum tertium ab amato.
Amor denique usurpat inter utrunque medium congregans, atque
colligans inuicem appetens, atq; appetendum, & implens meliore de-
terius. Iam uero apud intelligibiles deos atque reconditos, primæ
secretæq; pulchritudini, intelligibilem intellectum unit per uitam quā-
dam intelligentia meliorem. Itaque græcorum ipse theologos cecum il-
lum appellat amorem. In illis autem quæ extra intelligibilia sunt non
dum illustrat indissolubilem, cunctis ab ipso perfectis. Vinculum enim

unio

DE ANIMA ET DAEMONE.

unio quaedam est, sed una cum discretiōe permulta. Quapropter eloqa sacra huius amoris ignē appellare copulatorē solent. ab intelligibili nāque intellectu procedens sequentia cuncta inuicem illique deuincit.

Cōciliat igitur intelligibili quidem pulchritudini deos omnes, diis uero dæmones, nos aut dæmonibus, diisque coniungit. In diis quidem subsistit primo. in dæmonibus uero secundo. in animabus autē particularibus per processum quendam tertium à principiis existentē. In diis rursus super essentiam, omne nāque deorū genus est eiusmodi. In dæmonibus autē per essentiam. In animabus denique per illustratiōnis effectū. Atq uidetur hic trinus ordo, trinæ intellectus potentiaē similis. Et enim intellectus alius quidem imparticipabilis extat ab omnibus particularibus generibus absolutus. Alius uero participatus. Cuius & deorum animæ tanq̄ melioris participes sunt. Alius autem ab hoc infunditur animabus, qui sane est ipsarum perfectio animarum. Hæc aut tria de intellectu Timæus ipse significat. Intellectui igitur in participabili amorem diis insitum congruum intelligito. absolutus nanq; est, & ille ab oībus quæ suscipiunt eū, & illuminantur ab ipso. Intellectui uero participato amorem dæmonicum comparato. Essentialis enim est & ipse, seq; ipso perfectus tanq̄ præparticipatus intellectus, & proxime insidens animabus. intellectui denique secundum habitū accepto. Tertiū amorē illustratiōe animabus insusum reddere debes. Nec iniuria uniuersæ intellectuāli differētiæ cōiugatū cōsideramus amorē. In intellectu. n. intelligibili primam habet occultamque substantiam. Si enim prodiit inde & ibi per cām est fundatus. atq mihi uidetur, & plato huc deū apud Orpheum inuenisse, eundem & amorem & magnum dæmonem illic appellatum atque ipse hoc hymno uidetur fuisse contentus. Merito igitur diotima magnum dæmonem appellat amorem. Et Socrates ubi de amore disputat, disputat etiam de dæmonibus.

Primo de dæmonibus communiter. Secundo de dæmonibus familiaribus, Tertio de dæmone Socratis.

d Icendū est deinceps primo quidem cōmuniter de dæmōibus, deinde de illis q̄ nos sortiti gubernāt. tertio de dæmōe Socratis.

Dæmōes igitur à prima uiuifica dea sortiti substantiā, atq; inde uelut ex fonte fluētes eēntiā nacti sunt animalē, & hanc quidē magis intellectuāle illi qui maiorē habēt perfectiorēq; substantiā, minus uero intellectuālem potius que rationalem, qui media possident. Tertii uero & dæmonici ordinis postrema tenentes uariam magisq; rationalē habent ma-

terialeq; naturā. Eiusmodi igitur substantia cōstituti ad diuisionem deorum pariter diuiduntur, utpote qui, ad deos ministrorū uice funguntur. Aliter. n. respondēt, seruiuntq; diis penitus absolutis, ante mundū cūcta exordientibus atq; ducētibus. Aliter uero mūdanicq; mūdi partibus proxime præsunt. q. & secundum duodecī deos super cœlestes distribuuntur. Hi autē secūdū oēs mūdanicq; deoꝝ proprietates distributi sūt. omnis enim mundanus deus ordini alicui dæmonū imperat, cui propinquo suam impartit potentiam. Deus nāq; opifex uim largitur opificem. deus incōuertibilis incōtaminabilem exhibet facultatem, perfectior autē similiter perfectioriam. atq; circa unūquēq; deū innumerabilis est dæmonū multitudo, eadēq; cū diis ducibus cognomenta reportat, gratulatur sane quando apollines. Mercurii. Ioues noīantur Quippe cū proprioꝝ deorū proprietatē in seipsis exprimant. Proinde mortalia per hos dæmones diuinos nanciscuntur influxus, atq; ita planta & animalia fabricantur, hęc quidem hoꝝ, illa uero illorum deorū imagines præsferentia. His quidem e proximo dæmones ducū suorum munera largiuntur, eminentius uero dii desuper dæmonibus præsidentes.

Quamobrem postrema primis in passione cōsentiunt. Primorum enim notæ sunt in postremis, & postremorū in primis causæ cōprehenduntur. Media sane dæmonū genera implent omnia simulq; cōnectūt, cōmunionēq; ipsi omnium continent, dū deorū quidem participes sūt à caducis autē participati. Siquis itaque dixerit deū uniuersū fabrū contra totius ordinis in dæmonibus firmauisse à ueritate nō aberrabit. Quādo quidē & Diotima hunc eis attribuit ordinē cōnectentē uidelicet diuina simul, atque mortalia, deriuantē liquores superne fluentes, in deos sequentia omnia referentē, denique uniuersa cōplentē secūdū medietatis ipsius connexionem.

Confutat opinioniones duas dicentem non esse alios dæmonas præter animas nostras à corpore solidiore solutas. Secundam Amelii putantis dæmonas esse deos aliquos oberrantes.

n On igitur admittemuseos, qui dæmones aiunt esse nostras animas, hac uita iam functas in aliamque translatas. Non enim decet dæmonum per habitudinem quandam consideratum in idem cōferre atq; ipsum essentia dæmonē, neq; medietatē mūdanicorū oīum sempiternā ex uita quadā constituere multifariā, permutante seipsam. Statenim semper eodem pacto custodia ipsa dæmonica continuans uniuersa. Anima uero non ita suum retinet ordinē ut ait Socrates i re publica.

DE ANIMA ET DAEMONE.

publica. aliis nanq; temporibus uitas alias eligit. Nec illos iterum cō
probabimus, qui deorum aliquos esse dæmonas arbitrantur, ceu erra
ticos deos, ut putat Amelius. Sed Platonem ipsum sectabimur deos
quidem dicentē dominos uniuersi, greges uero diis dæmonum subigen
tem, & ubique rationem diotimæ comprobabimus, medium dæmoni
bus ordinem inter deos mortales que tribuentem.

De dæmonibus familiaribus. Item numerat quinq; genera dæmo
num, diuersaq; eorum officia.

c Vm igitur dæmones in medio sint, ut diximus constituti, pri
mi quidem atque summi inter eos diuini sunt dæmones, diiq;
frequenter apparent ob excellentem ad deos similitudinem, Nempe in
uno quoque ordine primū, superioris ordinis formam præfert. Et enī
intellectus ex se tanq; deus occurrit & animarum antiquissima intelle
ctualis existit, ideoq; dæmonum quoque supremum genus ut pote
dii proximū, uniforme est, atq; diuinum, secundi uero post hos sūt dæ
mones intellectuali proprietate iam præditi a scensionibus que & descē
sionibus præsidentes. atq; omnino deorum effectiōnem declarātes om
nibus atque tradentes. Tertii uero sunt dæmones, qui animarum diui
narum effectiōnes distribuunt in sequentia, complēt que uinculum
suscipientium, inde defluxus, ad illas. Quarti uniuersalium naturarū
uires efficaces in generabilia transmittunt, particularibus que naturis ī
spirant uitam, ordinēq; & rationes, & uniuersam mortalium effecturā.
Quinti corporei quodāmodo sūt, corporū que extrema de uinciuūt.

Quo enim pacto corpora sempiterna conuenient cum caducis: quo
modo efficientia cum effectibus, nisi eiusmodi medio colligante? Natu
ra enim eiusmodi media bonis corporeis dominatur, omnibus que co
piis naturalibus prouidet. Pleriq; uero ex eorum numero uersantur cir
ca materiā, uiresque à cœlesti materia desuper in materiam descenden
tes continent, atq; contexunt. eamque subinde custodiunt & uarietate
picturamque formarum in hac ipsa conseruant.

Officia dæmonum quinque, dæmones primi animas diis pro
priis copulant.

c Vm igitur multi multiformesq; sint, ut ait Diotima dæmōes.
sumi quidē animas procedentes à patre diis earum ducibus co
pulāt. Nā unusq; deus ducit primo qdē dæmōes, deinde uero particu
lares animas. Sicut enim Timæus ait deus horum opifex, alias qui
dem aīas in solem, alias autem in lunam, alias in deos alios seminauit hi

utiq; dii sunt dæmones, q̄ secūdam essentiam sortiti sunt aīas propriis q̄
 eas ducibus copulant. atq; unaquæq; aīa, & si circa suum deum se reuol-
 uit, indiget eiusmodi dæmonis beneficio. Secūdi uero dæmones ascē-
 sus animarum, descensūs que dispensant. atque ab his electiones animis
 sunt per multis. Nempe perfectissime animarum quæ sine generabili-
 um commercio in generatione uitam agunt, quemadmodum proprio
 deo uitam consentaneam elegerunt, sic & secundum dæmonem diui-
 num uiuunt, qui & manentes quondam apud superos eas deo proprio
 coaptauerat. Quamobrem ægyptius ille Plotinum est admiratus tan-
 quam diuino quodam dæmōe gubernatum. Itaque circa animas quæ
 ita hic uitam agunt tanquam mox ad sublimia reditura, dæmon idem
 hic est atque superne. Circa uero minus perfectas, alius quidem est ipse
 secundū essentiā dæmon, alius autem qui uitā nuper editā comitatur.

Tribus modis dicitur dæmon, aut essentia, aut comparatiōe, aut ha-
 bitudine quadam.

I hæc recte posita sunt, nemo iam admittet animam nostram
 rationalem dæmonem esse dicentes. dæmon enim aliud est q̄
 homo ut diotima tradit, dæmonas inter deos hominēs que di-
 sponens. Quod & hic Socrates ipse significat, ubi contra causam huma-
 nam causam dæmonicam diuidit, dicens non humana quidem causa,
 sed dæmonicum obstaculum me detinuit. homo autē est anima utens
 corpore, non igitur dæmon idem, atque anima rationalis est putandus.
 Iam uero & hoc manifestum est, ubi Plato in timæo dæmonē ait anima-
 lis in nobis rationem constitutam esse. Veruntamen hoc usque ad com-
 parationem quandam nobis est admittendum. Alius enim est ipsa eēn-
 tia dæmon, alius comparatione dæmon, alius habitu uel habitudie dæ-
 mon. Vbique enim quod proxime præest in quodam dæmōis ordine
 ad inferius sese habens appellare dæmonem consueuerūt. quo usu iup-
 piter apud Orpheum, Saturnum patrem dæmonem appellauit, & ipse
 Plato in timæo dæmonas nuncupauit, deos illos qui generationē pro-
 pinquo disponunt. ubi ait, de aliis uero dæmonibus tractare, eorū q̄
 generationem in lucem edere, maius est quam ferre humanum possit
 ingenium. comparatione utique dæmon est eiusmodi, qui uidelicet
 proxime unicuique prouidet, etiam si deus sit, ac etiam si deo sit inferi-
 or. Habitudine uero quadam dæmon dicitur animus qui similitu-
 dine quapiam ad genus dæmonicum mirabiliore, quam secundum
 hominem actiones edit, totāque uitam suam suspendit ex dæmone.

Hacarbi

PROCLVS.

idem animus dæmões nan ciscetur qđ fieri nullo mó pōt. Nunq̄ enim anima in eodem uitæ curriculo mutat dæmōis præfecturam. sed idem dæmō est ex ipsa genitura usque ad iudicis uitæ præsentiam nos gubernans. Quemadmodum Socrates asserit in Phædone.

Dæmō nō est particularis intellectus, sed substantia differēs ab intellectu, posita in latitudine animarum.

P Roinde qui intellectū particularē idem esse putāt atq; dæmōnē nos fortitū, nō recte mihi uidentur intellectualem proprietatem cum substantia dæmonica cōfundere. Omnes enim dæmones in animarum latitudine cōtinentur, animisq; diuinis posteriores existunt. Intellectualis autē ordo aliud qđdā ē q̄ anima. neq; eandem essentiam uel potentiam, uel actionē eandem nacta sunt. Præterea intellectu quidem animæ perfruuntur, tunc demū, quando ad ipsum cōuersæ fuerint, lumēq; inde susceperint, suāmq; illi cōiunxerint. actionem. dæmōis autē præfectura potiuntur p̄ oēm uitam, totūq; uictum, atque peroiā, quæ uel à fato proficiscuntur uel prouidentia. ipse nāq; dæmō est, q̄ oēm uitam nostrā regit, electionēsq; nostras ante generatiōem factas implet, donaq; fatalia, & munera ducū fati deorū. Quin etiā illustrationes à prouidentia suggerit atq; dimittitur. Iā uero nos tanq̄ animæ quādā à solo intellectu pēdemus, ut autē animæ utētes corpore egemus & dæmōe. Quāobrem Plato intellectum quidē gubernatorē animæ nuncupauit in phædro, dæmonē uero passim hominū speculatorem, atq; curatorē. atqui nemo recte cōsiderans, aliam quādā unam & nobis proximā prouidentia inueniet. ad nostra oīa ptinentē præter dæmōicam prouidentia atq; curam. Intellectus enim ab anima rationali participatur (ut diximus) à corpe uero nequaq; natura participatur à corpe, ab intelligētia minime. A iā rōnalis iracūdiæ qđē & cōcupiscētiæ dominatur. in rebus uero fortuitis nō hēt īperiū. Dæmō uero solus oīa mouet. cūcta gubernat. nostra oīa excolit atq; disponit. enī uero rōnē pficit. pturbatiōes tēperat. naturā inspirat. corp⁹ cōtinet. fortuita subministrat, fatalia cōplet. prouidētiæ dona largitur. Vn⁹q; hic existit uniuersorū, quæ ī nobis & circa nos sūt, rector toti⁹ uitæ gubernacula tenēs.

Tria de dæmōe Socratis, primū qđ ē etiam deus. secūdū qđ per uocem apparet. tertiū qđ reuocat non prouocat.

d E Socratis dæmōe cōsiderāda nobis sūt tria. Primū qđ appellat & de⁹, ut hic & ī apologia patet. Secūdū qđ p̄ uocē dabat socratisignū qđ ī theage apparet & phædro. Tertiū qđ reuocabat Socratē, nō prouocabat, qđ te

DE ANIMA ET DAEMONE.

bat, qđ testat̃ apologia. Pr̃icipio aiarũ diuinarũ, quæ intellectualẽ uitã elegerũt dæmões sũt diuini i dæmonũ qđẽ genere sũmi. deorũ uero par ticipes ante oēs, sicut enim in diis est dæmõ, sic & in dæmonibus ẽ, & de us. sed ibi quidem substantia est diuina, proportio uero dæmõica. In dæ monibus autẽ proprietates quidem dæmõica, proportio uero diuinam de clarat cẽntiã. Adeo. n. ceteros dæmonas antecellunt, ut dii frequẽter ap pareãt. Merito itaq; Socrates dæmonẽ suũ appellat & deũ, tanq̃ ex dæ monũ ordine summũ. Quapropter p̃fectus Socrates erat, tali uidelicet dæmõẽ gubernatus, & ad eiusmodi sui dæmõis normã sese dirigens. pro ïde q̃tum ad illam dæmõis uocem spectat, attende. Socrates sane primo quidẽ p̃ intelligentiã scientiãq; rerũ separatarum inspiratiõẽ dæmonis fruebatur ad diuinũ amorẽ assidue reuocante. Secũdo uero & i uitæ ne gociis dirigebat prouidetiã suã erga deteriores, atq; secũdũ ipsã dæmõis actionẽ nõ itelligetiã siue cogitatiõẽ tantũ neq; solis uirib⁹ opinãtib⁹, lumẽ accepit inde procedẽs, sed ipso quoq; spiritu, dũ p̃ totã eius uitam inspiratio illa dæmonica repente procederet ipsũmq; sensum iam mo ueret. Constat enim eadem actiõẽ nobis desuper imminente, aliter quidem ratiõem, aliter imaginatiõem, aliter uero sensum, dato munere perfrui, & unũ quodq; eorũ quæ nobis insunt propria quadã cõditiõẽ à dæmõẽ moueri atq; pati, nõ extrinsecus igitur passiuẽ uox in Socratẽ incidebat, sed ex intimis inspiratio per animam totam procedẽs, & usq; ad sensuum instrumenta progrediens, postremo uox euadebat, in noti tiam uidelicet ueniens, nõ tam sensu quo piam, q̃ cõsensu. Tales enim à bõis dæmõibus atq; diis illustratiões cõtingere solent.

Dæmões alii sub aliis diis ordinati diuersa inter se habet officia.

Vod autẽ de Socratis dæmõẽ dictum est, reuocare uidelicet nõ prouocare, nõ omnibus dæmõibus nostris est cõmune benefi cium ergo socratis ingenium & caritate erga hoies cõmuniter plenum, & ultro ad beneficia promptum dæmonica exortatiõẽ nõ in digebat. dehortabatur tamen eum dæmõ quatiens uel importune uel iptos ad disciplinam suã aggredetur. Freno uidelicet potius q̃ calcaribus indigentem. Præterea dæmonum alii purgatoriam & incõtami nabilem possident potestatem, alii uero genetricem, alii perfectoriam, alii opificem, atque omnino secundum deorum proprietates, uirẽsque sub quibus ordinati sunt. diuiduntur. Iam uero secundũ eorũ substan tiã singuli cliẽtib⁹ suis ad beatam uitam patrocinantur, alii quidẽ ad deterioꝝ curã nos mouentes, alii uero ab actiõibus retrahẽtes externis.

ullo mōte. Nōq̃ em
 ōis p̃sentium. sed idē
 ōis p̃sentium nō gub̃er
 ad d̃e.
 d̃e. n. ceteros dæmonas
 antecellunt, ut dii frequẽter
 ap̃pareãt. Merito itaq;
 Socrates dæmonẽ suũ
 appellat & deũ, tanq̃ ex
 dæmonũ ordine summũ.
 Quapropter p̃fectus
 Socrates erat, tali uidelicet
 dæmõẽ gubernatus, & ad
 eiusmodi sui dæmõis
 normã sese dirigens.
 pro ïde q̃tum ad illam
 dæmõis uocem spectat,
 attende. Socrates sane
 primo quidẽ p̃
 intelligentiã scientiãq;
 rerũ separatarum
 inspiratiõẽ dæmonis
 fruebatur ad diuinũ
 amorẽ assidue reuocante.
 Secũdo uero & i uitæ
 ne gociis dirigebat
 prouidetiã suã erga
 deteriores, atq; secũdũ
 ipsã dæmõis
 actionẽ nõ itelligetiã
 siue cogitatiõẽ tantũ
 neq; solis uirib⁹
 opinãtib⁹, lumẽ
 accepit inde procedẽs,
 sed ipso quoq;
 spiritu, dũ p̃ totã
 eius uitam
 inspiratio illa
 dæmonica repente
 procederet ipsũmq;
 sensum iam mo
 ueret. Constat enim
 eadem actiõẽ nobis
 desuper imminente,
 aliter quidem
 ratiõem, aliter
 imaginatiõem,
 aliter uero
 sensum, dato
 munere perfrui,
 & unũ quodq;
 eorũ quæ nobis
 insunt propria
 quadã cõditiõẽ
 à dæmõẽ moueri
 atq; pati, nõ
 extrinsecus
 igitur passiuẽ
 uox in Socratẽ
 incidebat, sed
 ex intimis
 inspiratio per
 animam totam
 procedẽs, & usq;
 ad sensuum
 instrumenta
 progrediens,
 postremo uox
 euadebat, in
 noti tiam
 uidelicet ueniens,
 nõ tam sensu
 quo piam, q̃
 cõsensu. Tales
 enim à bõis
 dæmõibus atq;
 diis illustratiões
 cõtingere solent.

Videtur itaq; Socratis dæmon proprietatē huiusmodi nactus purgatoriam inq; & incontaminabilis uitæ causam, at sub hanc apollinis potentiam ordinatus præsentem uniuersæ purgatiōi, uirtute scilicet uniformi. hac ergo uirtute dæmon à cōmercio uulgi nimio segregat, colligitq; ipsum ad animi penetralia, & actionem à deteriorib; segregatam. Nempe sicut apud Orpheum Apollo præest Baccho, reuocans eum à processu in titaniam multitudinē. sic & Socratem eius dæmon, qui pedissequus est apollinis. Intellectus. n. noster est numinis apollinei proles.

Substantias numinum & animorum cognoscere est intellectus perfecte purgati. cōmuniter uero per actiones eorum cognoscimus potentias per has auguramur essentias.

Inter hæc alcibiadi Socrates pollicetur dæmonis non substantiam sed potentiam notam fore. Ait enim diuinus Iamblichus substantias quidem dæmonum & cōmuniter omnium nobis superiorum, contemplari nobis difficillimum esse, nisi intellectum habuerimus perfecte purgatum. Quandoquidem & animæ essentiam non unicuique facile. Solus ergo Timæus omnē eius essentiam declarauit. Qualis enim est omnino diuina longaq; expositione indiget qua declaretur, ut Socrates ait in phædro. Potentias autem numinū facile est explicare, nam ab actionibus, quarum proxime matres sunt ipse uires, eas ipsas potentias per sentimus. Media namque inter actionem & essentiam potentia est, producta quidem ab essentia, actionem uero produciens. Præterea ipsa potentia maximam cum dæmonibus familiaritatem habet. Vbiq; enim potentia dæmonis instar medium obtinet. Et in rebus quidem intelligibilibus patrem intellectūq; coniungit.

Potentia enim est simul cum patre, Intellectus autem existit à patre. In rebus autem intellectualibus cum essentiis copulat actiones, actio namque est potentia proles. essentia uero potentia ex se parit. Numina igitur inter nos deosque media proprie per nomen potentia designantur, ubiq; medium possidentis. Vera enim essentia uerūq; esse penes deos existit. Potentia uero diis rite ministrans in dæmonibus habet locū. Actio denique & effectio per eorum potentiam progressa foras uersatur in nobis.

Cognitio futurorū contingentium, est apud supos certa atq; necessaria.

Iuinus Iamblichus atq; dux ille noster ita quærunt, atq; soluunt.

Quomodo non est absurdum? ex natura rerum cognoscendarū differentias cognitionū determinare atq; non contra, scilicet cognitionum de

DE ANIMA ET DAEMONE.

num siue cognoscentiũ differentiis cognoscenda diuidere. Ita ut quod per essentiam æthernum est, atque diuinum, ætherne atque diuine cuncta cognoscat, quod humanum est cognoscat humane quod sane indiuiduum est nimirum & indiuidue, uel quæ diuidua sunt anticipet. qđ æthernum super tempus etiam tēporalia. quod rationale in rationalia quoque rationaliter. Ex his itaque patet deos atque dæmonas cognoscere indefinita definite, instabilia stabiliter atq; firmiter. nōne uidem⁹, multa inferioribus nostris incognita nobis interim esse nota? In rationalia enim uniuersalis ipsius naturam apprehendere nequeunt. Nos autem colligere possumus. Quidnam igitur ulterius admiramur, quæ nos ambigua & fallaci cognitione conuicimus, hæc superos firmiter cōprehendere. Non enim nostra debilitas, est illorum potētiae iudex. quæ admodum neque irrationale nobis inferius, habet rationis nostræ iudicium, q̄uis irrationali quod est in nobis, uel extra nos nostram intelligentiam moueat. Cur non absurdum sit coniecturalem quidem futuri præensionem alicubi reperiri, stabilem uero determinatamque & indubiam, inueniri nusq̄. Ipsa nanque natura rerum non potest ab imperfectis, ab impuris, à rebus cum contrario mistis exordia ducere, si autem futuri coniectio est ignorantiae particeps, neq; constat, ubi nā ipsa ē per se futuri notitia? Vbi purum ipsum à quo quidem & quod posteri⁹ est & illius cupidum, substantiam est sortitum nisi apud superos.

Superi nobis bene consulunt, & si præuideant nos non obtemperaturos eis.

a Pollo Pythius Laio respōdit cōsulēs ne filium generaret, alioquin dæmonum uiolentiæ subditum. Præuidebat tamen interea Laium oraculo non obtemperaturum. sed Phœbus tanq̄ bonus proposuit ei uitæ melioris electionem. Et Laius sane illi quidem non errauit, sed propter propriam ignorantiam futuris est periculis circumuentus. Omnes quidem probi uiri actiones ad ipsa sui intima uergunt. Itaque si benefice atque diuine fuerit operatus, finem iam suum habet in actione uidelicet propria constitutū, etiam si extra nihil fuerit imperfectum similiter & circa nos sæpe dæmones operantur. Proinde diuina frequenter inferioribus uidentur occurrere, atque præcurrere, interim e suis sedibus non discedentia, sed dum in seipsis permanēt propter aptitudinem suscipientis, uidentur accedere. Nam & in deorum inuocationibus, & occurribus sponte factis accedere ad nos quodammodo uidetur ipsa diuinitas nobis uidelicet profectis ad ipsam. Mos Py

thagoreiserat per signa in corpore constituta uenientes ad eos iudicare
 utrum ad meliorem uitam apti forent. nec ne. Natura enī ipsa quæ ani
 mis confingit corpora, instrumēta eis congrua sumministrat, imaginēs q;
 animarum in corporibus indicat per quas & animarum ingenia in hac
 arte periti deprehendere possunt.

Regula dialectica de propositionibus necessa
 riis atq; cōtingentibus.

Eriti in dialecticis dicere solent, etiā si quis decies mille propositi
 onibus necessariis usus fuerit unicum uero interfuerit con
 tingentem, conclusionem omnino, deteriori similem euasuram,
 similiter si ipsum quod à nobis cognoscendum est, habeat penes se
 aliquid materialis, instabilis que naturæ cōmistum, proculdubio efficit
 ut nostra de hoc ipso cognitio indefinita sit & ambigua. Cognitiones
 enim instabilium rerum non sunt à redargutione securæ, sed per assimi
 lationem quandam uix talia comprehenduntur. Talis autem est &
 naturalis uirtus quia ubique quod imperfectum est tanquam materiæ
 cognatum, facillime permutatur. Ipsa per se sufficientia primum est
 penes deos boni nanq; sunt dii, atq; super essentielles bonitates quædam
 & entium omnium plenitudines, per quos & cæteris omnibus sufficiē
 tia competit intellectibus animis diuinis, dæmonibus nobis, & alia qui
 dem participatione quadam sufficientia sunt. dii autem ipsa substantia.
 Quamobrem communis immutabilis que sententia beatitudinē desi
 gnat sufficientia quibus enim competit habere se bene, eisdem sufficiē
 enter habere se conuenit

Anima rationalis à primo opifce mundi in rationalis à diis iuue
 nibus. Ideo illa est hac nobilior.

Nimam in nobis rationalem, anima in rationali nobiliorem
 esse dicimus, quoniam illam quidem primus mundi opifex
 procreauit, hanc autem dii iuuenes produxerunt, huius sane
 generositatis, ipsa familiarum nobilitas est imago, quæ tamen ignobili
 tatem habet admistam, uicissim que mutatur, stabilis autem & sempiter
 na generositas animarum à diis ducitur, circa quos olim satæ dicuntur,
 atque à diuinis potentiis, sub quibus ordinatæ fuerunt, nobiliores enim
 animæ sunt, quæ sublimiorum deorum pedissequæ sunt, atque à ma
 ioribus potentiis dependentes secundum distributionem in uniuerso
 dispositam. Idem quoque de ciuitatibus assero. Desuper enim secun
 dum fortes

DE ANIMA ET DAEMONE.

dum sortes differentia ad animas usque descendit. Atque dicimus deos quidem alios esse igneos, alios æthereos, alios cœlestes, alios postremo terrenos. Rursum animarum, alias esse ex phæra solari, alias mercuriali, alias uero lunari. Atque est eiusmodi secundum loca distributio animarum talis, ut ea re uera gloriari quis possit. Non autem nobilitas secundum terrenos genitores & urbes.

Perfectiores animæ, sublimioribus diis dæmonibus quæ circa illos accõmodatæ fuerunt, atque uicissim.

Ocrates inter hæc designat differentiã bonorũ dæmonũ nobis secundum essentiam præsentium, atque potentias quas sortiti sunt in mundo. Item animarum perfectiores quidem potentioribus subiectas esse dæmonibus, ab eisque seruari, atque ut expedit ubique dirigi. im perfectiores autem inferioribus subesse dæmonibus. sicut enim circa deos animæ pro dignitate sunt factæ, sic etiam sub dæmonibus rite sunt ordinatæ. Et quemadmodum deos duces, sic & dæmonas curatores pater ille faberq; mundi traditur animis præfecisse. Qua propter Socrates curatorem sui appellat præfectum sibi dæmonem atque deum. Manifeste asserens Alcibiadi hunc duntaxat esse uerum hominis curatorem. Qui sit & beatitudinis auctor propter eius mirabilem potestatem, quod sane nullus hominum nobis efficere ualeat.

Ordo rerum exigit, ut post idealem causam sint res semper ideæ participes, stabiles que omnino, deinde res ordinatæ semper que mutabiles.

Mor à corporea pulchritudine pendens mutabilis est. Quoniam est & illa mutabilis. Nefas uero est effectus alicubi conditionem supergredi causarum, atque meliores illis eua dere. Nam & ubi causæ sunt ordinatæ, sæpe effectus inordinati nascuntur. ubi stabiles causæ, exitus sæpe mobiles. ubi determinatæ frequenter indefinitæ, contingunt. Igitur multo magis ex causis statu ordiné que carentibus effectus ordinis status que expertes eueniunt.

Series uniuersi desuper p eiusmodi gradus deuenit ad extrema, quæ tandem talia sunt quæ permutari possint, sibi que ipsis naturalem uendicare mutationem, quemadmodum circa iustum, aliud quidem est primo iustum ipsum que iustum neque participatione tale, aliud autem illius primo particeps, quod & semper est particeps. Aliud denique aliquando quidem particeps, aliquando uero à participatione cadens.

Nque enim faserat ipsum iustum sterile permanere, nulli prorsus quæquam suæ proprietatis impartiens nullum sanè primorum est eiusmodi, sed sterilitas ipsa soli materiæ tanquam rerum infimæ competit. Neque rursus faserat quod primum aliis participandum fuit, participari primo ab eis, quæ solum quandoque participant. Nam ab ipso quod simplex penitus immutabileque consistit, hoc certe quod compositum est atque mutabile, nimis est alienum, Ideoque medio quodam uinculo indiget ad illius cõtactum. Nec iterum quod participatum est ab eis, quæ inde semper illustrari possunt, oportuit usque ad hæc ipsa duntaxat suum sistere munus, ne in uniuerso sit extremum hoc ipsum, quod principiis semper est suspensum. Oportet igitur triplicem sicut diximus ordinem constituere non solum circa iustum, sed circa pulchrum, æquale, simile, & species denique rerum omnes.

¶ **Q**uemadmodum dii curationes morborum, idest peccatorum animis & fruges opportunis temporibus adhibentes beneficio eas afficiunt, sic & uiri diuini opportunitatem quærunt ad disciplinam, sed dii quidem intellectualem, diuinamque forma opportunitatum mensuras ipsi determinant. homines autem eas scientia prosequuntur. Sunt & qui inter homines ex inspiratione dæmonica eas aucupantur. Bonorum nanque dæmonum præsentia familiaritasque præcipuam uim habet in nobis ad opportunitatem infallibiliter ubique captandam, quod & Socrati contingebat. Iam uero quemadmodum locus unicuique corpori ab ipsa natura proprie destinatus est, sic & temporis partes aliæ aliis conueniunt actionibus & quemadmodum totius mundi quidam circuitus, sunt fecunditatis sterilitatis uel causæ, animalium, atque plantarum. Ita singulis actionibus aliud conuenit, aliudque tempus ad actionem hanc aut illam perficiendam. eiusmodi uero tempus est actionis cuiuslibet opportunitas, tanquam bonum atque finem agentibus afferens & effectus. Quapropter pythagorici primam quoque causam à qua omnibus bonum adest, oportunitatem ipsam nominauerunt. Quippe cum omnibus ut perfecta sint largiatur. Tali quadam occasione Socrates per dæmonem ad Alcibiadem fretus est, accedens ad eum non nulla dicturus, quando & Alcibiades cogitabat ad eum proficisci eadem rogaturus. Vniuersa enim hunc in modum inuicem coaptantur, omnibusque ita communio bonorum ubique perficitur dum uidelicet causæ quidem perfectoriæ ad tradendum promptissimæ sunt.

Susceptura

DE ANIMA ET DAEMONE.

Susceptura uero ad participationem expergiscuntur. & illæ rursus potentiam porrigunt perfectioriam. hæ autem potentiã aptitudinis à natura susceperunt. Duplex enim potentia est. altera quidem agentis, altera patientis, & illa mater est actionis, hæc uero perfectionis est susceptaculum, atqui oportet tum quod effecturum est exuberans in se esse atque ad agendum ita promptum, ut etiã si suscepturum subsit nullum, ipsum tamen per se sit perfectum, atque ultro motum sit ad dandum, tum etiam quod passurum est ad participationem gliscat, seq; ipsum perfectiorie admoveat potestati, atque etiã si illa non adsit, tamen per aptitudinẽ summã ad participationẽ fuerit ex parte rectum. Cum enĩ duæ sint causæ, aliæ quædem immobiles & oibus ubique præsentis, aliæ uero mobiles, & aliquando præsentis perficiendis, aliquando uero distantes, & intelligibila certe similiter ubique adsint, omnibus que semper eodem modo sua munera largiantur, sensibilia uero adesse participantibus, uicissimque abesse possint, quemadmodum sol nunc adest, implẽtque lumine, deinde discedit, cum in quã ita se res habeant, quando aptitudo quidem inest participaturo ad aliquam immobilium causarum, tunc & hæc adest simul & efficientis causæ munus absoluitur. In talibus enim sola subiectorum ineptitudo solet munera prohibere. Quoniã quæ traditura sunt & semper tradunt, & sunt semper ubique similiter. Quod igitur euasit aptum fit & causæ subito particeps. at quando ad aliquã mobilium causarum, aliquid sit paratum, sæpe & si hoc expositum est, quod tamen traditurum fuerat abest. Oportet enim hoc & nuper adesse quando quidem locum requirit ad dandum. Omnino uero quæ admodum diximus necesse est per omnes bonorum cõmunionis hæc duo præcedere, tum datoris perfectioriam potestatem, tum consummatam aptitudinem suscepturi atque largitoris perfectionem cum suscipientis præparatione concurrere, & una cum eiusmodi concursu ipsam efficientẽ causam patienti secundum essentiã supferri. Concursum quoniam etiam eiusmodi nõ esse fortuitum neque ab inordinatis & rebus non coordinatis obtingere solet aliquid ordinatum quæ admodum quæ casu in uicẽ cõfluunt. sed necessum est cõspirationẽ talẽ alicubi quidẽ per naturã fieri, alicubi uero per intellectum. Item alibi à causa quadam dæmonica, alibi potius à diuina, hac sane cõditiõne Socrates cum Alcibiade opportune concurrat ad idem, huius autem opportuni cõgressus bonus dæmon causa extitit oportunitatẽ Socrati conueniendi determinans. ipsa nanque oportunitas desuper à diuinis exordians usque ad extrema progreditur, & alia quidem opportu

nitas est à diis determinata. Alia uero dæmonica. fatalis alia. alia uero fortuita. Fortuna enim ut inquit, opportunitas que omnia humana gubernant.

Quæ attentius in patria uideraseorum imagines
hic ante alia sequeris.

Nimæ nostræ hic peruagantur circa imagines, eorum quæ in
prima uiderant, & ad eas imagines magis afficiuntur, quorum
exemplaria illic attentius contemplata fuerant. Alia nan-
que animæ aliis sūt accomodata spectaculis. Ideo alia aliis imaginibus
incumbūt. Eorum enim quæ illic inspexerant similitudines amant.

Quæcūq; uero magni Iouis in super pedisse quæ fuerunt, unaq; cū il-
lo circū uiuere, ordinē habente ducalem inter duodecim principes uni-
uersi, hæ profecto secundum speciem sui dei etiam huc profectæ impe-
riosam uitæ speciem appetunt. & quod reuera imperiale est ignorāt, ap-
parentem uero principatum inter imagines prosequuntur. atque si sa-
pientes nactæ sint præceptores, affectus eiusmodi eis peruenit ad salutē
per quendam ad cœlestia reditum. Sin autem inter imagines moras tra-
xerint, desinunt in tyrānidem. Hinc ait in re. publi. Socrates animas
nuper profectas è cœlis imperiosas potissimum eligere uitas. Cū enim
paulo ante una cum diis cœlestibus circumuenerint, inspexerintque ui-
res eorum omnibus dominantes, affectant ipsæ quoq; uitā eorū similem
cæteris imperantem. Et plurimæ quidem affectu eiusmodi abutuntur
rectæ uero utuntur admodum pauca. Præstantissimam quidem ui-
tam Plato ponit. Contemplatiuam. Secundam, ambiciosam. Tertiam,
uoluptuosam uel auaram. Contemplatiuam quidem eligunt animæ
uenientes cœlitus, educatæ que rectissime. Ambiciosam quoque ueniē-
tes è cœlo, sed educatæ deterius, reliquas uenientes è terris.

Naturalis in cunctis sententia est, deos anima-
rum occulta cognoscere.

Mnes homines naturaliter intimas cogitationes suas & passio-
nes & appetitus ad deos loquuntur, persuasi uidelicet per im-
mutabiles anticipatiōes, ipsam diuinitatem omnia nosse ipsa
etiam animarum occulta momenta. Omnis certe copula commu-
niōque ratione cōfecta, indiget præsentia dei. Quid enim aliud & mul-
ta unit, & congregat segregata, nisi diuinitas?

Deus

Argumentatio duplex per negationem & affirmationem illa resoluit. ista componit, & utraque cum ipsa natura animæ congruit.

I Alcibiades assignare nequit tempus in quo putauerit se nescire illa de quibus nunc cōsultat, certe nec illa quæsciuit aliquādo. nec à præceptoribus didicit unq̄. Quod si neque quæsiuit neq; accepit ab aliis, profecto nec didicit nec inuenit, si nec didicit, nec inuenit, merito neq; nouit, si non nouit, non est bonus iudex, in quib⁹ assignare nequit tempus, quādo se nescire putauerit. Vides profecto quemadmodum si hoc pacto disputatio producat, tum quidem cōpositione, tum uero resolutione procedimus. Affirmatiua quidem cōpositione, negatiua uero resolutione dicentes. Hæc autem scilicet cōpositio atq; resolutio prorsus naturæ animæ conuenit, quæ quidem à perfectioribus ad deteriora p cōpositionē rationū, & appositionē alienorū quorūdam indumentorū labitur. quousque indēsūm hoc solidūmq; uinculum includatur. Vicissim uero ad excelsa resurgit, per resolutionē, expulsionēmq; corū, quæ ab ipsa eius natura dissentiuūt, donec euadens nuda ut sacra tradūt eloquia, speciebus oīno separatis à materia cōiungatur. Quamobrem argumentatio per affirmatiua procedens, à perfectioribus ad īperfectiora descēdit. Procedēs uero p negatiua uicissim. Ipsum bonum quū essentiam intellectualem superemineat solum tamen ad infimum usque se porrigit.

Ipsum bonum tanq̄ super naturam intellectualem in se consistens, si dictū fas est, usque ad postrema descendit, illustrās oīa & conseruans, exornāns q; & interim ad se conuertens. Primo quidem ipsis uere existentibus adest. Secūdo diuinis animis. Tertio numinibus humano generi præsidentibus. Quarto nostris animis atque deinceps animalibus & plantis, omnibusq; corporibus. Ipsi deniq; in formi materiæ infimæ rerum feci, ipsum profecto bonum clam ineffabilitérq; ante omnem ordinē, proprium munus exhibet omnibus hæc aut illud ubique participāt, aliter atq; aliter suo qualibet ordine. & quatenus unaquæque naturaliter apta sunt, bonum inde reportant. hæc quædam debilius efficacius illa. hæc uniformius. Illa magis conditione partibili. hæc insuper sempiternæ, mutabiliter illa. res nanque diuiniore quemadmodum indiuiduam habent essentiam, sic & bonum indiuisum possident & unitum. Quæ uero a principiis longius discesserunt, in distantia quadam, & diuisione iam posita bonum proprium comparant. Quapropter talia cœtu quodam ad idem contendente mutuaq; cōspiratioe

conspiratione per
benignitatem q
nummū implere
fama cōspiratione
idēsi communit
uon copulans &
uolens. Ipsi q
uere confensim
uoluntate. hoc
et. Mutabiliter
tam unum uerū
dum uerū uerū
uoluntate a
Mercurio et
Etiam
m. rem. p. q.
uolens
quandō dicitur
Quis uerū
uon uoluntate
nature aie uerū
se uerū & uerū
se habet apud
feruor uerū
fidei uerū
fapit uerū
prensio uerū
dum uerū
num. atq; uerū
Propter uerū
Naimz
dem se pl
uignora
premissio uerū
i hoc ipso uerū
p diffinitio uerū
et infirmū, uerū

DE ANIMA ET DAEMONE.

conspiratione penitus indigent. Vt quandoquidē unūquodq; non habet sufficientiam quod est elementum boni. saltem p̄ communionem mutuatam suppleat naturæ defectū. Atq; ita debilitatem suam diuisione factam, cōspiratione corroborat. Hac utiq; ratione hoīes singuli seorsū debiles ī commune ad consiliū congregantur, diuisam ita mentem inuicem copulantes, & quasi ē scintillis multis lumen unū accendere cōtendentes. Ipsa quidem multitudo nunquā per se ipsum sibi cōmuniter conferens comparet. Nisi circa unū aliquid, in ea pr̄ualens simul ordinaretur, hoc enim circa omnem rerum ordinem contemplari licet. Multitudinem scilicet ubique uni congenitam esse, atq; per cognatum unum reuocandam ad unitatē ipsam penitus absolutā. Ipsum diuinum bonum ideo cunctis sui in seruit appetitum, ut per hunc bona nobis impertire ualeret.

Mercurius est auctor nobis inuentionis & disciplinæ.

Mercurius ut Iouis nuntius paternam animis explicat uoluntatem, atq; ita nobis exhibet disciplinam, atq; iteꝛ ut inquisitionis est auctor, inuentionem suis præstat alumnis. Iam uero quando disciplina à superis uenit in animas, est inuentione præstantior. Quando uero a bæqualibus ceu hominibus cognitricem in nobis potentiam suscitantibus, est inuentione deterior. Inuentione igitur media ē, naturæ aīæ conueniens per se mobili. Per hanc enim uis ipsa in nobis p̄ se uiuens & per se opans potissimum declaratur. Disciplina uero utrinq; se habet, atq; secundū melius implet animam à causis eius superioribus secundum uero deterius ab eis quæ sunt extra nos uitalem in nobis uim suscitatur conditione quadam aliunde mobili. Quod autem etiam à superis cognitio quædam rerum nascatur in nobis, ipsi dii manifesta sui præsentia expositionibusque satis sæpe declarant, ostendentes animis ordinem uniuersi, atque præcurrentes uelut duces in ipso itinere ad diuinum atq; faces quasi phanales in signum itineris suspendentes.

Propter notiones rerum nobis innatas, putamus nos omnia nosse.

Animæ nostræ premuntur ignorantia duplici, putantes quidem se plurima nosse ob ingenitas sibi rerum ab initio notiones, ignorantes aut̄ propter obliuionē. Qui igitur hac duplici premitur ignorātia, nihil ultra p̄quirat, sicut neq; sapiēs ipse querit. Atq; ī hoc ipso est quodāmodo similis sapienti. Quē admodū & materia deo p̄ dissimilē quandā similitudinē. Vt recte quidā tradit. Sicut. n. materia est informis, sic & deus, & utrunque infinitum est penitus, & ignotum

Tam & si hæc omnia deo quidem secundum melius, conueniunt, secundum uero deterius materiae competunt.

Anima per acquisitam scientiam fit, menti similis per duplicem ignorantiam, similis fit materiae.

Nima per ipsam quidem scientiam euadit intellectui similis secundum actum ipsum cognobile comprehendens, quem admodum intellectus intelligibile. Secundum uero duplicem ignorantiam fit materiae similis, sicut enim materia omnia uidetur habere, cum nihil re uera possideat. Sic & duplici ignoratione laborans, uidetur sibi quæ non habet habere. Proinde duplex animarum cognitio est. Vna quidem indistincta perque intelligentiam simplicem atque nudam. Altera uero dearticulata & scientiæ compos, & ambiguitatis expers. Videmur enim ut ipse ait quasi per somnium omnia nosse eademque per uigiliam ignorare. ut pote qui per essentiam quidem rationes habemus, & quasi cognitiones earum hinc expiramus, secundum uero actum productionemque non satis habemus. Notionem igitur specierum per essentiam nobis insitam, atque constantem tempus non antecedit. ab æuo enim hanc habuimus. Sed notitiam secundum productionem distinctionemque rationum effectam præcedit tempus. Itaque quo tempore primum hanc acceperimus, assignare ualemus, noui enim quod quid ipse sit circulus, in hoc tempore didici quid ue iustitiæ species sit in alio, similiterque de aliis. Quorum scientias, etiam secundum actum habemus. Itaque de qua quidem re siue rei de qua reminiscamur tempus non satis recolimus. Reminiscentiæ uero ipsius, est tempus aliquod certe determinatum.

Ætates septem, planetis septem congruæ.

Ætatum ordo sequitur ordinem uniuersi. Prima quidem ætas lunarem sequitur potestatem, Tunc enim secundum nutritiuam uegetalemque uiuimus facultatem. Secunda Mercurialem, quando litterarum cytharæq; & luctæ similitudinumque ludorum studium exercemus. Tertia ueneream, quando turgent membra seminibus & ad genituram protinus incitamus. Quarta solarem, tunc enim regnat uigor ætatisque perfectio properat, ætasq; media. Quinta martiam, in qua potentias & uictorias affectamus, Sexta Iouiam, quæ prudentiam & uitam actiuam ciuilemque desiderat. Septima Saturniam, In qua naturæ consentaneum est à generatione desistere, seque à corporis segregare, & ad alteram incorporeamq; uitam se trāsferre. Superiora ubiq; inferiorum

DE ANIMA ET DAEMONE.

inferiorum cognitiones unice complectuntur, atque præstantius. Quæcunque enim sensus materiali conditione cognoscit, eadem immateriali^o imaginatio percipit. quæ opinio sine causa reputat, eadem per causã scientia comprehendit, atque ita deinceps præstantiora semper per eminentiam absolutam uniuersam cognitionẽ in se continent inferiorib⁹ competentẽ, itaq; & dæmonem præfectũ nobis nihil nostro & latet, non motus animi, non potentia naturalis, non fortuita permutatio. Sed illẽ cuncta unice circũspicit, atque gubernat. In hoc uniuerso fines omnes omnium in eo dispositorum ad ipsum finem mundi conducunt. Vt enim mundus perfectus foret, sicut Timæus ait animalia cuncta, tam diuina quã caduca sunt genita. Similiter in ciuitate recte disposita partiũ omnium fines, fini ciuili peritiã seruiunt. Item sicut unumquodque eorum quæ in generatione uersantur secundum speciem unicam habet esse ideòque non est infinita. Ipsum uero intelligibile est omnia, quando quidem sensibilibus habet causas, sic & quilibet priuatus artifex plurimum est ignorans, semel uero peritus, ipse uero ciuili est absolute prudens. Nouit enim & finem proprium & aliorum fines, atque cæteras artes ad unam dirigit ciuitatis uitam.

Per harmoniam in cœlo regnantem superi reliqua harmonice cuncta contemperat.

O Elum concentu motionũque concinnitate plenum est.

c Deinde numina nobis superiora harmoniã cœlitus præcedentis participia sunt. Post hæc hominum uita recte disposita consonantiam morum & actionum concinnitatem suscipit inde, eorundem quoq; superiorum munus usq; ad bruta planta sq; descendit. Nã hæc quoque harmoniã naturaliter participia sunt. Superi nanque harmonica ratione mundana omnia continent, atq; perficiũt, & inuicem accommodant & ad mundum. Intellectui quidem corpus per mediam animam harmonica ratione concinant. Circuitui uero identitatis ratione constanti, generationem per medium circuitum alteritati (ut ita dixerim) deputatum. Igni denique terram per uincula media. Præterea quamlibet animam harmonicis rationibus excolunt. Et unũquodque corpus similibus copulant ubique mensuris. Atque motum quẽlibet musicis peragunt ubique mensuris. Habitus igitur in nobis musicus, munus quidem est musarum, quã uis earum imago postrema. Habitus enĩ in nobis artificiosi, atque contemplatiui, deos præfides habent, originẽque inde deducunt.

PROCLVS.

Qui ignorat finalem causam, ignorat omnem causam.

ignorantia finalis causæ circa rem quamlibet efficitur & cæteræ causæ ad eandem pertinentes similiter ignorentur. Quoniam finis est causæ prima præcipuaq; atq; potentissima, huius enim gratia & efficientes causæ faciunt, & quæ fiunt efficiuntur. Quapropter Timæuseiusmodi causam apud sapientes optimam arbitratur habendam, duplicem in sophista Plato tradit animæ prauitatem. Quarum una quidem ignorantia est in ratione cadens, altera uero discordia in rationalis partis ad rationalem. Eiusmodi quidē discordia est aīæ morbus. Ignorantia uero deformitas. Cū enim ratio in uniuersa anima ordinem habeat speciei, merito prauitas rationis est animæ turpitudine, sicut rationis uirtus est animæ pulchritudo. Fit enim ignorantia quidem propter irrationalis potentia dominatum. Cognitio uero propter rationalis imperium. Deformitas autem aīæ superata ratione contingit quādo uidelicet proprias actiones in cōcinnas, & incōgruas edit inefficaces & ineptas ad finē. Oportet in aīa excolenda, sublati impedimentis aīam reæ contemplationi penitus admouere. Inest namq; nobis cognitio ueritatis, prohibemur aut quominus aīa aduertamuseā pp passionem ex generatione nobis obstātes, passionem in quā obliuionē opinionē unā imaginationes falsas, appetitus immoderatos, quibus expulsis, in seipsū est animus conuertendus, ita ueritate subito fruitur.

Finis belli iustitia. Finis pacis amicitia quæ est optabilior q̄ iustitia.

belli quidem finis est iustitia. Pacis autem aliud quiddam excellentius bonum, amicitia scilicet atque unio. Finis enim uniuersæ uirtutis est ut Pythagorici tradunt. Aristotelesque confirmat, ut omnibus iam factis amicis iustitia non ulterius egeamus, quādo uidelicet sublatum fuerit meum & non meum. Atqui iusti sint oēs, adhuc tamen opus amicitia homines congregante. Esse uero bellorum principium iniustitiam declarat ipsum bellum, quod materiales formæ inter se committunt. Pugnat enim calidum contra frigidū. Nō quando loco disiuncta sunt, sed quando alterum alterius sedem occupare contendit. Cum enim sede illud indigeat merito repugnat extrinsecus uenienti conantiq; ipsum è sua sede detrudere, quo circa rationes insitæ in natura inuicem absque seditione concurrunt. Nam una queque in se ipsa consistit. Formæ uero materiales cum nequeant seorsū à materia pmanere merito de cōmuni hospitiō iter se decertāt. Quippe cū hoc utraq; formas iter se contrarias in se absq; cōfusiōe suscipere nequeat.

Quomodo

DE ANIMA ET DAEMONE.

Quomodo anima descendendo uarie uestiatur. & rursus purgetur redeatq; uicissim .

Ascensus animæ in corpus se iuxit quidem illam, à diuinis animis, à quibus intelligentia & potestate puritatēque implebatur

Coniunxit uero generationi & naturæ materialibusque rebus à quibus obliuione & errore & ignorantia est imbuta. Nam animæ descendenti ad natæ sunt ex mundo multiformes uitæ uestesque uariæ trahentes quidem ipsam in compositionem caducam . obstantes autem contemplationi separatorum . Oportet igitur animam hinc ad naturam illam peruigilem rectam ducendam, amputare secundas tertiāsque uires descendenti subortas, sicut marino glauco, herbæ, petrae, conchæ . Cohibere uero impetus extraferentes . Reminisci rursus rerum separatorum essentiæq; diuinæ unde est facta descensio, & ad quam omnem uitam contendere decet .

Anima per se mobilis est . corpus aliunde mobile, Sed propter mutuum cōmercium alter alterius conditionem subit .

Anima per essentiam est mobilis ex se ipsa, sed coniuncta corpori quodam modo euasit etiam mobilis aliunde, sicut enim ipsa sua præsentia dedit corpori ultimum ex se mouendi uestigium sic & ipsa propter corporeum contubernium conditionis notam subiit mobilis aliunde. Igitur ob potentiam se mouentem anima fecunda est, & inuentioni propensior, rationesque parit atque scientias. Sed propter conditionem mobilem aliunde, indiget frequenter ab aliis excitari. Iam uero perfectiores animæ ad inuentionem sunt promptiores, imperfectiores uero magis ex ternis indigent adminiculis . Illæ enī magis ex se mobiles sunt, minusque deterioris naturæ participes. Hæ uero minus ipsæ se mouent, magis fortem corpoream patientes. Verumtamen hæ quoq; quando proficiunt, à corpore uidelicet resurgentes, seque ipsas ex materia colligentes, fecundiores in uentricis que euadunt protinus circa illa, in quibus antea erant steriles, & ambiguae pp ignauiam ineptam uitæ à materia contingentē sordidūq; torporem ex generatione contractum . Nos igitur ita mediocritatē seruantes rationalis naturæ conditionisq; causas assignamus pertinētes præcipue ad habitus eius imperfectiores, atq; perfectiores, Viasq; eiusmodi arbitramur ad perfectiones eorū. Quicumq; uero rationes de his assignantes mediocritatem minime seruant, sed uel ad melius surgunt, uel ad deterius deflectuntur, hi à ueritate animæ procul aberrant. Neq; enim probamus eos, qui tra-

... Quomodo anima descendendo uarie uestiatur. & rursus purgetur redeatq; uicissim . Ascensus animæ in corpus se iuxit quidem illam, à diuinis animis, à quibus intelligentia & potestate puritatēque implebatur Coniunxit uero generationi & naturæ materialibusque rebus à quibus obliuione & errore & ignorantia est imbuta. Nam animæ descendenti ad natæ sunt ex mundo multiformes uitæ uestesque uariæ trahentes quidem ipsam in compositionem caducam . obstantes autem contemplationi separatorum . Oportet igitur animam hinc ad naturam illam peruigilem rectam ducendam, amputare secundas tertiāsque uires descendenti subortas, sicut marino glauco, herbæ, petrae, conchæ . Cohibere uero impetus extraferentes . Reminisci rursus rerum separatorum essentiæq; diuinæ unde est facta descensio, & ad quam omnem uitam contendere decet . Anima per se mobilis est . corpus aliunde mobile, Sed propter mutuum cōmercium alter alterius conditionem subit . Anima per essentiam est mobilis ex se ipsa, sed coniuncta corpori quodam modo euasit etiam mobilis aliunde, sicut enim ipsa sua præsentia dedit corpori ultimum ex se mouendi uestigium sic & ipsa propter corporeum contubernium conditionis notam subiit mobilis aliunde. Igitur ob potentiam se mouentem anima fecunda est, & inuentioni propensior, rationesque parit atque scientias. Sed propter conditionem mobilem aliunde, indiget frequenter ab aliis excitari. Iam uero perfectiores animæ ad inuentionem sunt promptiores, imperfectiores uero magis ex ternis indigent adminiculis . Illæ enī magis ex se mobiles sunt, minusque deterioris naturæ participes. Hæ uero minus ipsæ se mouent, magis fortem corpoream patientes. Verumtamen hæ quoq; quando proficiunt, à corpore uidelicet resurgentes, seque ipsas ex materia colligentes, fecundiores in uentricis que euadunt protinus circa illa, in quibus antea erant steriles, & ambiguae pp ignauiam ineptam uitæ à materia contingentē sordidūq; torporem ex generatione contractum . Nos igitur ita mediocritatē seruantes rationalis naturæ conditionisq; causas assignamus pertinētes præcipue ad habitus eius imperfectiores, atq; perfectiores, Viasq; eiusmodi arbitramur ad perfectiones eorū. Quicumq; uero rationes de his assignantes mediocritatem minime seruant, sed uel ad melius surgunt, uel ad deterius deflectuntur, hi à ueritate animæ procul aberrant. Neq; enim probamus eos, qui tra-

dunt animam lapsam in corpus humidum eiusque obstaculo impeditam, ab initio esse dementem, humore uero paulatim propter innatum calorem exhalante, magisque temperato, prudentem animi potentiam conualescere. Hic enim perfectionis modus corporeus & materialis est iudicandus, supponitque perfectionem animæ ex temperatiōe corporis proficisci. Anima uero ante elementa generationemque totam suam habet substantiam, estque uita quædam, neque corpori neque naturæ permixta, neque rursus admittimus eos, qui animam putant esse quandam diuinæ essentiæ partem, partem uero hanc esse toti persimilem, semperque perfectam. Tumultum uero perturbationesque circa illud uersari quod in nobis est animal. Qui enim hæc aiunt, animam semper perfectam fingunt, semperque scientem, nec unquam reminiscencia indigentem, semperque passionis expertem, nec aliquando deprauatam, tametsi Timæus essentiam animæ nostræ non ex primis ait omnino generibus constitutam, quemadmodum superiores animas, sed ex secundis tertiisque compositam. Et Socrates in Phædro inquit, uires nostras esse boni cōtrario mixtas dissensionisq; mutuae plenas. Atque hanc ob causam, aliquando meliores, aliquando deteriores superare solere. Quid plura: nonne ipse inquit, aurigam quoque nostrum aliquando depruari, scribens uidelicet prauitate ipsius aurigæ multas animas claudicare. Multas item plures perdere pennas. Sed quidem aurigaria potestate in nobis est antiquius. Hæc utique est, quæ reminiscitur diuinorum, utiturque secundis tertiisque uiribus ut ministris. Quod planè docemur in phædro profecto sicut diximus, mēsuras animæ cōseruare debemus, rationesque perfectionem & profectum animæ assignantes: neque ex corporeis, neque ex diuinis traducere, ut ita Platonis simus interpretes, neque ad opinionem propriam philosophi uerba detorqueamus. Postquā igitur anima aliquando imperfecta est rursusque perficitur, & obliuionem patitur diuinorum & iterum recordatur, constat & tempus ad perfectionem eius conducere. Quo enim pacto ex imprudentia ad prudentiam transfertur, & in uirtutem à prauitate, nisi per tempus mutationes efficeret. Omnis enim mutatio spatio temporis agitur. Hæc utique dicta sunt de perfectione cōmuniter animarum, ex his autem accipiamus, oportere eum qui iustum norit ex ignorantia in cognitionem eius aliquando pertransisse, neque semper ipsam iusti rationem improntu prorsus habere. Quemadmodum illi nobis superiores, Imperfecti nanque ab initio nascimur. Neque rursus propter ipsam mutationem corporis,

cognitionem

DE ANIMA ET DAEMONE.

cognitionem quoque iusti nobis obtingere. Nō est enī essentia nostra corporea, nec materialibus constituta. Necesse est omnes aīa mutationes tempore mensurari. Vnde & Aristotēles in aīa mutationem secūdū actū & habitus eorumque; opposita collocat temporalem. Quod igitur aīa cōiuncta corpori, & a prauitate ignorantiaque; trāsiens in opposita, interuallo temporis indiget, nemini dubium. Quidam uero animam ipsam seorsum in se manentem arbitrantur adagendum tempore non egere, sed contra tempus ex ipsa creari. hoc autem arbitror aliquam rationem desiderare. Duplex enim tempus est, unum quidem unā cum naturali uita corporeoque; uniuerſi motu natum. alterum uero per incorporeā uitam procedens. Hoc igitur animarū quoque; diuinarum circuitus dimetitur. Rursumque; animarum nostrarum actiones perficit etiā separatas, secundū uero tempus una cum naturali uita porrectū uitā quidem nostram una cum corpore actam metitur. Vitam autem ipsam animæ secū ipsa uiuentis nullo modo. Est tamen aliqua in nobis scientia ante omne tempus. Fit & aliqua tempore, Socrates igitur scientiam secundum actū expressam spectans inquit, quod nam ante hanc tempus extiterit. Alcibiades autem scientiam saltem possidens In essentia positam, propter quam putat etiam scire quæ nescit, nequit assignare tempus, quo primum acceperit eam, ab æuo enim hanc habemus. Quapropter si alter quidem de alia scientia loquitur, alter uero de alia uera sunt utraque scilicet & tempus scientiam præcessisse, & non habere in promptu tempus, quod affirmes scientiam præcessisse ante enim scientiam nondum consumatam tempus est nullum. ante uero scientiam actu perfectam tempus extitit.

Multi gradus per quos à multitudine ad unū adscēdimus cōtēplando. Lato & pythagoras iubēt fugere multitudinem, ut ueritatē simplicissimā consequamur. Multitudinem quidē exterioris populi, nos multifariā distrahētis atque fallentis Interioris quoque populi multitudinem multo magis. hæc enī magis distrahit atque fallit. Primam ergo fugito uariam affectuum multitudinem. Secundo sensuum. Tertio imaginationum. Quarto opinionum independentium. omnis enim multitudo iam dicta tam in se diuersa est, ut alia aliis in qualibet contraria sint. Vnde præstat ad scientias se conferre. In quibus multitudo iam contrarietatem habet nullam. Nam & si affectus affectibus contrarii sint, sensus quoque; sensibus, imaginationes imaginationibus, opiniones opinionibus nulla tamen scientia scientiæ contraria.

reperitur. In hac igitur propositionum notionumque multitudine congregemus in unum scientiarum quoque numerum uno quodam uinculo connectamus. Tanto enim abest quod inuicem contraria sint, ut etiam notio notioni seruiat, scientiæque inferiores omnes superiori ministrent, habeantque sua ab illis exordia. Oportet, hic insuper à multis scientiis quæ præsupponunt unam, ad ipsam unam se conferre, nullam ulterius supponentem, atque ad hanc primam omnes rite referre. Post uero scientiam eiusque studium expedit iam deponere compositiones & diuisiones multiformesque discursus, atque illinc ad intellectualem uitam simplicisque intuitus & perceptiones eius ascendere. Scientia enim non est summus cognitionum apex. Sed super eam est intellectus, non intellectum inquam duntaxat ab anima separatum, sed ipsam quoque illustrationem animæ illinc infusam, de quo & Aristoteles ait, intellectum esse, quo terminos cognoscimus. Atque Timæus huc ipsum inquit in nullo unquam alio præterquam in anima fieri, ad intellectum igitur hunc ascendentes una cum hoc intelligibilem essentiam contempnemur, perceptionibus uidelicet in diuiduis, atque simplicibus idiuisa simpliciisque entium genera speculantes. At uero post uenerabile intellectum ipsam denique summam animæ (ut ita dixerim) existetiam quam unum sumus, & sub qua unitur multitudo nostra suscitare fas est. Quemadmodum enim per intellectum nostrum diuinum tangimus intellectum, Sic & primum unum, a quo omnibus inest unio per unum, & tanquam essentiae nostræ florem attingere licet. Per quod sanè nostrum unum diuino maxime iungimur. Simili namque simile ubique comprehendi potest. Scibilia quidem scientia, intelligibilia intellectu. Vnitissime entium mensuræ animæ unitate. Iam uero hæc unitas perque ipsam actio, est actionum nostrarum summa diuini per hanc efficimur. Quando uide licet omnem multitudinem fugientes in ipsam unitatem nostram confugimus unumque; efficimur, & uniformiter agimus. Haftenus fugientiam multitudinem admonuimus per gradus cognitionum ordine procedentes. Deinceps per gradus cognobilium ad idem comprobandum similiter procedamus. Sensibilia fuge omnia, congesta enim sunt, & diuidua, ac penitus mutabilia. Ideoque sincera notitia teneri non possunt. ab his igitur ad essentiam incorpoream te transferto. Omne namque sensibile habet aduentitiam unitatem, perque se ipsum est dispersum, & infinitate plenum, propterea & bonum eius est partibile, & aduentitium, & a semetipso distans, atque discedens atque in sede residens, aliena. Cui uero ascen-

deris

DE ANIMA ET DAEMONE.

deris illuc & inter incorporea fueris collocatus conspicies animalem illum ordinem super corpora mobilem quidem ex se ipso per se agentem, in se & ex se suam substantiam possidentem multiplicatum tamé anticipantemque in se ipso apparitionem quandam essentiae circa corpora diuidenda. Ibi sané uidebis rationum plurimas habitudines, proportionésque uarias & uincula multa. Item tota quaedam, & partes & circulos animales, uarietatem uirium multiformem. Præterea animarum perfectionem non æternam non simul totam penitus consistentem, sed euolutam tempore & in discursionibus se uersantem. Talis enī animæ natura est. Post uero multitudinem animis competentem te confer ad intellectum, & intellectualia regna, ut rerum possideas unitatem. Ibi quidem naturæ illius contemplator esto. Spectato manentē in æuo naturam, uigentem uitam, intelligentiam uigilantem cui nihil deest uitæ, quæ ad pfectionem suam curricula temporis non desiderat, Vbi hæc inspexeris, & quanto interuallo animis sunt meliora. Quare deinceps nū aliqua ibi sit multitudo & intellectus cum sit unus nūquid sit etiam uniuersus. Item cum sit uniformis, an sit insuper multiformis. Inuenies quidem ita se habere. Cum ergo perspexeris intellectua- lem illic multitudinem, quamuis indiuiduam penitus, & unitam, ad aliud rursus principiū te traducito. Atque sup intellectualia essentias, unitates eaz considerato. Ac deniq; unitatem ab omnibus absolutam, huc usq; profectus, omnem multitudinē dereliqueris & ad ipsius boni fontem iam pueneris. Cū per hæc pateat perfectionem aiæ cōparari ex eo proprie quod oēm & externam & internam & ipsā uniuersi multitudinem fugiamus, hīc quoq; concludere possumus, aiās nostras non à sensibilibus cognitiones duntaxat colligere, nec à rebus particularibus atque diuisis, ipsum totum unumq; inuenire, sed ex intimis promere disciplinam, & quod in rebus apparentibus imperfectum est emendare. Non enim decet existimare ea quæ re uera non sunt esse præcipuas causas cognitionis in anima existentis. Et quæ inter se ipsa dissident, indigent querationibus & argumentis animæ ambiguaque sunt, scientiam omnino præcedere eodem modo manentem. Neq; etiam quæ uarie pmutantur rationes in uno consistentes progenerare. Neque indeterminata determinatæ intelligentiæ causas esse. Non igitur à multis, sempiternorum ueritatem accipere decet. Neque à sensibilibus uniuersalium iudicium atque discrimem. Neque à rebus ratione carentibus iudicium sententiãque bonorum. Sed oportet animam se ipsam ingredi-

h

entem, ibi uerum bonumq; ac ueras rationes omnium perscrutari. Plena enim est horum animæ ipsius essentia. Delitescunt uero ex obliuione genetica. Quærit igitur anima uerum exteriora spectans, ipsum interim essentia possidens, bonumq; foris explorat, se ipsa deserta. Hinc igitur sui ipsius cognitionem exordiri quisq; debet. Si enim in hominum multitudinem intuitum distrahamus, nunquã unam eorum speciẽ discernemus obscuratam uidelicet multitudine diuisionẽq; & discordia mutationẽq; multiplici eorum qui speciei participes sunt. Sin autem in nos ipsos aciem conuerterimus, hic utiq; & rationẽ unam & naturã unã hominum speculabimur à disturbance semotam. Merito itaq; Socrates longe segregat animã à multitudinis conspectu cognituram, quid reuera sit homo, opinionẽsq; contemplationis huius impedimenta, redarguit. Multitudo nanq; impedimẽto nobis est ad animi conuersionẽ in se ipsam, atq; ad unius speciei notitiam. Hic enim uarietas obumbrat unum. Alteritas obscurat identitatem. dissimilitudo obfuscat similitudinem. Nam circa materiam species sunt confusæ, & meliora deterioribus sunt commista.

Vita proprie naturalis animæ non est in corpore terreno, sed sublimi, ideo formæ omnes hic ægrotant atque delirant.

Emo mirari debet si cum dicamus quod est naturale frequentius esse eo quod præter naturam, & hoc quidem contrahi in angustum, naturale uero per uniuersum amplificari, hominũ tamen plurimos, ignorantes esse fatemur & malos, contrarios autẽ quã paucissimos. Non enim naturale est animis una cum corporibus uitã degere, & in generatione uersari. Sed contra separata immaterialis in corporea uita potius est animis consentanea. Quando igitur in generatione uersantur similes sunt hominibus pestilentem habitantibus regionem. Quando uero extra generationem uiuunt, ut Plato inquit similes sunt prata colentibus. Quemadmodum igitur non est mirandum inter eos, qui pestifera loca incolunt, languere quã plurimos, paucissimos uero naturalem ualitudinem cõseruare, sic & animas in generatione positas plurimas quidem obnoxias passionibus, atque prauas esse mirari non debes. Contra uero stupendum foret, si animæ eiusmodi corporibus inuolutæ his nodis adstrictæ, tanta circumfusæ mutatione aliquando sobriæ, puræ, imperturbatæ reperiantur, nonne stupendum est animam immaterialiter in rebus materialibus uiuere, & in caducis incontaminatam

DE ANIMA ET DAEMONE.

taminatam se alicubi conseruare. Atque cum iam eiusmodi pocula biberit, non esse his pharmacis consopitam. Re enim uera obliuio, error inscitia pharmaco cui piam similis est in locum dissimilitudinis animas deflectenti. Quidnam igitur admiraris, multos quidem secundum uitam esse lupos, multos uero porcos, plurimos autem alia quadam bruti specie circumfusos. Cum terrenus locus circes ipsius sit diuersorium. Animæq; multæ ob immoderatam concupiscentiam ueneno sis inescatæ sint poculis. Illud autem illud potius admirare si qui inter mortales usquam reperiantur eiusmodi potionibus non permulcti non etiam irretiti. Siqui Mercurii munere freti in rationem scientiamque se conferant. Quemadmodum enim mirari non debes si in tartaro prospexeris animas cruciatas. Talium enim ille locus, sic etiam si in generatione uiuentes animæ plurimæ perturbatæ sint ignaræ dementes. Tales enim animas desiderat generatio, sicut igitur in cælo quidem bonæ sunt oēs, in tartaro autem omnes improbæ. Sic in generatione plures quidem prauæ sunt, pauciores autem probæ. Generatio enim non ad extremorum melius atque diuinius declinat sed deterius.

Malus neq; cum aliis consentit neq; secum.

i Mprobus secum ipso consentire non potest. Necessè enim est tum propter naturam rationalem uidere quodammodo uerum, tum propter imaginationem perturbatam plurimum ignorare, secumque dissidere. Declarat hoc penitentia remissis perturbationibus ueniens. Intemperatus igitur propter intelligentiam diuinitati cognatam, diuina quandoque cogitat atque loquitur. Sed propter concupiscentiam imaginationemq; perturbatam à temperantia diuina longe discedit. Cumq; semper secum ipso pugnet, nimirum cum aliis consentire non potest.

Quicumq; sciunt aliquid circa illud omnino consentiunt.

o Portet eos qui sciunt aliquid circa illud esse concordēs, Cuius quidem concordia causa prima est ipsa rerum determinata natura, secunda q; ipsa cognitionis iudiciaria sūt eadem apud oēs. Tertia, q; in primis principiis, intellectus ad se ipsum est unitus. Ideoq; quicquid est intelligentiæ compos est & particeps unionis. Scientia quidē illustratio quædā est, ex intellectu dependens, concordia uero illustratio est ex unitate procedens. Est enim unio differentium, Necessè est igitur scientiæ eiusdem participes in uicem consentire.

h ii

PROCLVS.

Quisq; nostrum est anima, & hæc in se habet species omnes diuinas atq; naturales

Notum Platonis consilium hoc in libro est, nos in ipsam nostri reuocare cognitionem, atque demonstrare essentiam nostram in speciebus rationibusque consistere. Atque scientias omnes ex se ipsa producere, & in se ipsa species omnes diuinas & naturales agnoscere. Perfecta quidem nostri cognitio foret ab essentia uires, ab his actiones diiudicare. Cognitione uero nostri communior potimur, ex actionibus uires ex uiribus essentiam animæ cognoscentes, hæc quidem tria inuicem in anima confluunt. Nam & essentia eius est actu & actio essentialis existit. Hæc enim intellectualis fit secundum actum. hæc autem essentiæ fit cognata secundum ipsius perfectionem.

Anima libero motu se ducit. sibi bonum præbet se purgat. se erudit, etiam quando aliunde erudiri uidetur.

Naturalia quidem ratione capta, impulsa gubernantur externo, & aliunde curantur, ea uidelicet conditione qua mouet ipse motor, orbata scilicet ea facultate qua aliquid se ipsum ducere ualeat, atque seruare. rationalis autem anima propter ipsam per se mobile, & per se operantem proprietatem suapte natura potest circa se ipsam agere, seque mouere bonumque sibi ipsi præbere. Iam uero purificatio nobis non accidit ab externis, sed ex intimis animæ ducit originem. Omne namque malum ab externis accidit, atque est animæ peregrinum. ex intimis uero bonum. Anima enim naturaliter est boniformis. Et quanto fit perfectior, tanto uitam sibi uendicat ex se mobilem. Quippe cum fiat aliunde mobilis ob corporale commercium & effectum. Quapropter quicquid accipit ab externis, remanet appositum extra ipsam, sicut sensibilia & imaginatione percepta. Sola uero illa sunt in ipsa quæ ab ipsa in ipsa fiunt, ab eaque producuntur. Purgatur igitur ex se ipsa, quando quidem ratio à se ipsa, incipiens, definit in se ipsam. Hac igitur ratione recte intelligitur, quod Socrates ait. scilicet inter disputantes, dicentem esse proprie, qui respondet. Hic ergo si redarguitur, redargutus uero purgatur, certe dum purgatur se ipsum purgat, & ab ignorantia liberat, redargutione adhibens ipse sibi. Quod quidem naturæ animæ se mouenti consentaneum est. Quod sane dictum confirmat et illud disciplinas esse reminiscencias. quod non respondentes ex se ipsis omnia dicant, maximum est reminiscenciæ signum, animas uidelicet rationes sermoneque ex se ipsis promere. Atque solo suscitante quo propria indigere. Neque esse tabellas uacuas litterarum, quæ extrinsecus figuras accipiunt. Sunt enim

enim

DE ANIMA ET DAEMONE.

enim semp̄ inscriptæ, & ipse scriptor est intus Neq; tamen omnes inscri-
 pra legere possunt, uel quod inscripta sint cognoscere. Quippe cum ob
 genificam obliuionē oculusearum sit sordibus circumfusus, atq; ex ipsa
 obliuione, in passiones inciderint. Solum igitur op̄usest auferre, quod
 obstat appositum. Non autem necessaria est extrinsecus iniecta notitia,
 habent enim animæ in se ianuas ueritatis, sed terrenis materialibusq; spe-
 ciebus obclusas. Si quis igitur diligentissime res demonstrat. Animæ in
 citatæ quidem aliunde, promentes autē ex se ipsis scita responsa, ex hoc
 ipso declarant uerum esse Platonium illud animam oīa nosse, soloq;
 indigere quodam ad respondendum extrinsecus incitante. Præterea q̄
 aliquis cum eruditur, ipse se ipsum purget, dæmonicæ potestatis est op̄.
 Nam dæmones non extrinsecus in nos agunt, sed tanquā expuppi nos
 intus dirigunt & gubernant, Neq; nos purgant tanquā corpora quædā
 aliunde mobilem nacta naturam. Sed curant tanquam mobiles ex se
 ipsis. Hac enim ratione tamen & bona præbent, & passiones expurgant.
 Socrates igitur uicem boni dæmonis agens, ostendit adolescentem non
 tam ab alio quam a se ipso redargui.

Quare malus & ignorans secum & cum aliis diffideat. quare bonus con-
 sentiat, & scientes inter se sint concordēs.

Contingit merito plerisq; ad se ipsos discordia frequens. quoni-
 am aliqua quidē a sensibus intromittunt. Aliqua rursū ab ima-
 ginatiōe, Aliqua ab opinione frequenter. non nulla ab ira. à cō-
 cupiscentia multa. Non enī solū ex opinionibus tales quædam passio-
 nes mouentur hominibus. sicut stoici tradunt, sed etiam contra propter
 passiones quasdā, & impetus, opiniones sæpe permutant quandoq; ex
 optimis pessimas sæpe reportant. Hi ergo à multis principiis atq; poten-
 tiis & his quidē deterioribus multiformes in se motiones accipientes, ni-
 mirū aīam dissidentē habent, atq; discordem. Scientia uero præditi ab
 uno quodā superiore principio cognitionē suscipiunt uniuersam. Intel-
 lectus. n. eis principia tradit. Iam uero omnes sententiæ ueræ filia sunt
 intellectus. Cum igitur à tali quodam principio simplicitate procedāt
 omnes, merito omnes inuicem sunt concordēs.

Qui putāt hominē esse ex anima corporeq; compositum cōsequenter
 utile ab iusto se iungūt, qui uero hoīem esse aīam coniungunt.

Trum idem sit iustū atq; utile, cæteri quidem dissentiunt. Pla-
utonici uero idem esse censent. Nam Epicurei sanē & stoicorū
 quidam finem nostrum ponentes ipsum secundum naturam
 h iiii

uiuere, atque peripatetiti qui bonum nostrum ex necessariis complent. Non facile possunt idem esse iustum atque utile confirmare. Similiter & quicumque hominem aiunt esse corpus animatum, uel ex corpore animaque cōpositum. Vulnere enim cadēsque fugiet aliquis uel iniuste, ut animal conseruetur. Quippe cum cuiuslibet animalis bonum sit secundum naturā se habere, & in hoc habitu conseruari. Hic igitur utile differt à iusto. Quicumque uero finem ipsum in anima collocant corporeis non egentem hominemque ipsum esse putant animam utentem corpore, hi certe iustum atque utile facile iudicant esse idem. Vtrunque enim in anima ponunt, & passiones instrumentorum ab ipsis utentibus esse seiunctas intelligunt. Argumentatio uero probans iustum esse utile ita procedit. Omne iustum est pulchrum, omne pulchrum bonum, omne igitur iustum bonum. Atque bonum & utile idem est, omne igitur iustum est utile.

Anima contrahit in se speciem rei cui adheret, item de uehiculis diuinarum animarum atque nostrarum.

Nimæ, species etiam eorum sibi cōtrahunt quibus ipsæ se coniungunt. Nempe quando se assimilant intellectui mox immutabilitatem secundum opiniones atque uitam sibi uendicant.

Quando uero generationi se copulant nouitatem ubique sectantur, & tum in has, tum in illas feruntur opiniones. Rationēsque ipsas animæ semper stabiles minime sentiunt. Significat iter hæc Plato generosiores & ingeniosiores animas intelligentiam habentes puritatis deorum inuolabilis, atque hanc ipsam suo idolo inferentes, etiam circa apparentē puritatem quodāmodo occupari solere. Quandoquidem & diuinorum indumentorum inuolabilis essentia est, & imaterialis est puritas, quā sane oportet animas induere sua uidelicet indumenta cognata purgantes, uestēsque suas incontaminatas a generatione seruantes, neque totum in externarum uestium puritate ponentes.

Scientia una in se manens implet multos non diminuta, hinc cōiicimus animam esse a corpore separatam.

Iusdem scientiæ minus est uni persuadere, atque multis in quaquidem Platonica sententia quasi quidam hymnus & celebratio scientiæ continetur hunc in modum quāta & qualis unaquæque scientia sit hinc apparet, quod intellectus ipseus imitatione eadē scientia unūquēque implet cognitione cunctosque simul. est quidem indiuisibilis, & confidens in seipsa, & interim omnia participantia sui perficit
instar

DE ANIMA ET DAEMONE.

instar mentis, quæ quidem ex se tradit omnibus iterim ab uno quoque seorsum. Hæc utique essentiam nostram iudicant à corpore separatam, & in seipsam manentem. si quidem scientia, quæ perfectio nostra est, talem possidet facultatem, corporeæ nanque potentia quâdo se tradunt ipsæ se minuunt. Scientia uero una eadèmq; permanens indiminuta sufficiens uni multisque pariter seipsam exhibet. & anima igitur similiter est toti corpori præsens omnibusque membris, quâuis alia aliter mēbra participant.

Propheticus esse aliquis sine scientia potest. propheta uero certo scit quod pronunciat.

Bi Plato ait uaticinator es, significat illum opinione quædè non u scientia, quod ibi prænuñciat præfagire. nam uaticinales quidè non scientia præditi sunt, sed opinione feruntur, qui uero nõ solum uaticinatores, sed etiam uates sūt iam scientia potiuntur, potiorè que humanã scientiam habent. Significat etiam generosiorum animarum impetus atque motus quodammodo a superis suscitari. ppea quæ et præter opinionem agant, sæpe etiam si absq; scientia operentur.

Bonum pulchrum. iustum. super intelligibiliter intelligibile intellectuale. essentia. uita. intellectus.

i Nter principia rerum ipsum bonum supereminet pulchritudinem & pulchritudo iusticiam, bonum nanque super intelligibilia extat in loco inaccessibili situm. Pulchritudo uero occulte quidem in primis intelligibilibus permanet. Explicatius autè in ipso ordinis illius sine. Iusticia denique unite quidem in primo intellectualium ordine permanet. Consequenter uero in calce intellectualis deorum processionis effulget. Rursum ipsum quidem bonum regnat in diis, pulchritudo in mētibus. Iusticia regnat in animis, quapropter & iustum quidem pulchrum est. Non tamen omne pulchrū est & iustum. sed ipsa pulchrorum causa iusticiam antecedit. item omne pulchrū bonum, fons autè bonorum omnium præcedit omne pulchrum. Rursum iustum quidem est bonum per mediam pulchritudinem bono cōiunctum. bonum uero superius est ambobus. Sicutique inuenies rerum etiam extrema considerans. Materialis enim causa quamuis bo-

h iiii

PROCLVS.

num aliquid sit, turpe tamé est atque deforme, unius particeps quidem est, speciei tamen expers quod uero sensibile est, pulchritudinis quidem uestigia possidet, iusticiæ uero nequaquam. Hinc í phædro Socrates ait. iter caducas imagines nullum esse iusticiæ temperantiæ que splendoré. pulchritudinem uero solam priuilegium id habere, ut euidentissime pateret ubique & desiderabilissima foret. Vbi igitur iustum est, ibi pulchrum. ubi pulchrum, ibi bonum, siue prima principia spectare uolueris, siue principiorum illustrationes usque ad extrema porrectas. Ipsius quidem boni omnia participia sunt. omnium enim é principium, pulchri uero sola. quæ aliquam habét speciem. iusticiæ denique solæ animæ sunt participes. Iam uero in medio rerum omnium centro quale est anima, hæc omnia inuicem connectuntur. bonum. iustum. pulchrum. & bonum quidem ipse est pulchrum. atque iustum. Iustum quoq; simul & pulchrum est & bonum. pulchrum similiter & bonum est, & iustum. Neque solum in eiusmodi trinitate est hic sermo uerus. uerum etiam in aliis quoque multis. Quemadmodum inter principia ipsum ens præcedit uitam, uita menté. Similiter etiam in effectibus ubi non omne compositis compositum est & uita, neque uiuens omne statim est mente præditum. Sed uicissim intelligentia omnia uiuunt, atque sunt, uiuentia uero sunt quoque uiuendo. Cum uero talis sit in extremis per trinitatem eiusmodi differentia in anima confluunt. ubi ens quidem & uita & intellectus existit. uita uero & intellectus est & essentia. Intellectus autem & essentia similiter est, & uita. una enim simplicitas est in anima una substántia. neq; esse. neq; uiuere. neq; intelligere, ibi é aduertiú. Sed intellectus quidem eius est essentialis & uiués. uita quoq; intellectualis est p essentiam. Essentia denique intellectualis & uiuens. ubiq; ergo est omnia, & ex omnibus unum simili ratiõe, & bonum eius pulchritudine & iusticia pollet, & pulchrum est bonum, atque iustum. rursumque iustum est bono pulchroque refertum, subiectum sane unum est, ratiões uero diuersæ. ubi nos. neque ipsam trium horum identitatem secundum rationes consideramus, neque alteritatem secundum subiectum existimamus. sed rationes quidem eorum differentes inter se conseruamus. unum uero subiectum. quamobrem ubique per actiones animæ inuicem ista concurrunt sicut enim rationes quidem uirtutum sunt differentes, unum uero compositum est cunctarum, neque fieri potest, ut sis iusticiæ particeps, & temperantiæ uacuus, uel duo hæc quidem habeas. cetara
uero

DE ANIMA ET DAEMONE.

uero non habeas. Sic & eiusmodi trinitas sibi ipsa connectitur, & omn^e quidem bonum simul & pulchri compos est, & iusti. similiterque de cæteris propterea Socrates iustum bonum per pulchritudinem copulauit. Hoc enim est competens eorum medium simul, atque uinculum. Timæus autem ait pulcherrimum esse nodum, qui & seipsum & colligata, quã maxime conficit unum. Memento uero ipsi quidem bono, malũ duntaxat esse cõtrarium. bonum uero nequaquam ex quo apparet cõcordia inuicem esse bona. Malo at, & malum, & bonũ pariter aduersari.

Probat omne iustum ipsa eius natura pulchrũ esse, atque bonum.

Mne iustum esse pulchrum sequentibus rationibus cõfirmabimus, cum anima sit multitudo quædam, atque in ea hoc quod primum sit, illud uero medium, illud autem ultimum. dic age quando iusticiam in ea fieri dicimus, An quando medium aut ultimum superioribus dominari conatur an potius quando primum medio mediũ imperat ultio? At si tũc quãdo deteriora melioribus præualent, non ulterius erunt deteriora natura talia. Illud enim cui competit denominari melius est, honorabiliusq; natura. si igitur impossibile est, idem naturaliter esse melius atque deterius, oportet iustum tunc in anima reperiri, quando quod in ea optimum est, uitæ totius habet imperium. medium uero subditum meliori præualet ultimo. Tunc enim una quæq; pars animæ, quod sibi conuenit, habet. primum quidem regnãt. secundum uero stipans. ultimum denique meliori ministrans. Ipsum itaque iustum natura distributum est eius, quod conuenit parti cui libet animæ. Et officii proprii conseruandi unicuique causa, propriæq; dignitatis distribuendæ, atque ita totius ordinis conseruatio. ordo uero moderatioque huiusmodi uaturæ conueniens naturaliter pulchra est. Est igitur iusticia causa pulchritudinis atque pulchra. Est autem duplex iustum. Vnum quidem in contractibus, quod arithmetica conseruat æqualitatẽ. Alterum uero in distribuendo uersatur in geometrica æqualitate consistens. Tum igitur arithmetica seruat æqualitatem. ne socium suo in contractibus defraudemus, plus uidelicet quam dederimus ipsi recipiẽtes. Tũ uero iæqualib⁹ distribuit iæqualia pro dignitate cuiq; geometrica proportione seruata, ut quæ admodũ differũt inter se psonæ. sic & differãt inter se distributa psonis. itaq; oẽ iustũ sicut dixim⁹ æquale

quodam

PROCLVS.

omne autē æquale pulchrum. nam inæquale in compositum ē & turpe. iustum igitur omne pulchrum. Præterea tūc ē in corporibus pulchritudo, quando superat forma materiam. ipsa nāque materia deformis est & turpis. & quando forma superatur ab ea. Tūc forma in deformitate quadam & deformitate repletur & quasi iforme quiddā euadit, facta uidelicet similis subiectæ naturæ. si igitur & in anima quod intellectuale nobis inest, uicem gerit formæ. Inrationale uero materiæ. nam intellectus & ratio in ordine termini computantur. Inrationale uero in genere indefiniti locatur. natura enim ideterminatum est ex persq; mensuræ necessarium est. in anima quoque tunc pulchritudinem effulgere, quādo ratio quidem regnat, species uero uitæ ratione carentes rationi subdūt. at uero iustum ipsum rationi quidem dat imperium, inrationali deputat seruitutem. utrique enim quod sibi consentaneum est attribuit. principali quidem præcipatum. inferiori uero designat obsequium. Quando quidē in opificio mundi inrationale nobis est subditum, & rationi nobis in sitæ inrationale subiicitur ut uehiculum ipsum. itaque iustum naturaliter pulchrum est, & pulchritudinis animæ causa. Item iustum quid perfectum est atque definitum. nam iniustum im perfectum indefinitumq; censetur atq; ifinitū uagatur, nec usquā sistit gradum præuaricans iusticiæ terminum. ipsum ergo iustum cuiusque adest mensurā terminumque imponit, atque ita omnia perfecta facit. Cum itaque tale sit merito pulchram efficit animam. Id enim quod perfectum est atq; mensuratum, naturaliter pulchritudo consequitur sicut im mensuratum ideterminatumque deformitas comitatur. iustum igitur est natura pulchrum denique ipse mundi faber totum hoc p iusticiā exornauit. pulcherrimo enim nodorum omnium nodo deuinxit mundum, indissolubilemque effecit, propter proportionis analogicæ potestatem cōtinētem ipsum sibi que amicum undique facientem. quod autem est simile mundo uisibilem omnium formosissimo. nimirum est ipsum quoq; pulchrum. quod igitur iustum est, necessario est & pulchrū.

Omne pulchrum naturaliter est bonum, oē turpe malū atq; uicissim,

- o Mne uero pulchrum esse bonum ita probamus. Constat pulchrum esse amabile suapte natura, quandoq; dem & extrema pulchritudo diuinæ pulchritudinis imaginē ferēs ē amabilis

primóq;

DE ANIMA ET DAEMONE.

primoque aspectu animos ad se mouet. Quod confirmatur in Phædro.
 Re enim uera καλόν . i. pulchrum, siue dicitur διὰ τὸ κλεῖν . i. quia pro-
 uocat animas, siue διὰ τὸ κλεῖν . i. quia permulcet intuentes, certe secun-
 dum naturam est amabile . Quapropter & amor ad pulchrum dicitur
 amaté ducere. Quicquid at é amabile é appetibile. é. n. amor appetit' aliq
 alicui' robustus atq; uehemens . Et quicquid amat, appetit aliquid, quo
 & indiget, Omne uero appetibile est & bonum, siue re uera bonum, siue
 apprens. Pleraque ení nō bona expetēda nobis occurrunt. Quoniā ap-
 petentibus se offerunt tanquā bona. Demonstratum est autem a Socra-
 te in memnone manifeste fieri nō posse ut qui malum quale sit nouerit
 ipsum appetant. Appetibile igitur omne bonum est. Ac si quidem ap-
 petibile sit principaliter, bonum quoque principaliter erit. Sin auté ap-
 prens appetibile. Tale etiam erit bonum, omnino aut in quolibet ter-
 minorum hoc est apponendum. s. aut apprens aut re uera. Si enim pul-
 chrum & apprens certe & amabile & appetibile bonūque pulchro eius
 modi consors. Sin autem natura pulchrum é & amabile, bonum quoq;
 similiter. At qui quid nam erit appetibile, nunquid malum. At impossi-
 le est, ubi notum fuerit esse alicui expetendum, omnia enim bonum ap-
 petunt, ad malum autem appetitio nulla fertur. sed neq; etiam appetitus
 fertur ad aliquid quod neq; sit bonum neque malum, quod enim tale é
 gratia alterius agitur, nullusque finis existit. omne autem appetibile fi-
 nis. atque si quid ex malis appetitur, quoniam apparet bonum, desidera-
 tur ut bonum, & si quid non pulchrum amatur, quoniam apparet, ama-
 tur ut pulchrum. Si igitur omne pulchrum est amabile, omne amabi-
 le est appetibile, omne appetibile bonum, consequenter omne pulchrū
 est bonum atque uicissim, omne bonum appetibile, appetibile est ama-
 bile. si quidem amare est uehementer appetere. unde in symposio So-
 crates ait bonum amabile esse sicut pulchrum. si íquam omne bonum
 est appetibile, appetibilerursum amabile, amabile uero pulchrum. se-
 quitur ut bonum omne sit pulchrum. Neque nunc nobis obiiciat ali-
 quis ipsum bonū esse superius pulchritudine, neque rursum duplex eé
 quod amabile dicitur, non ení nunc de primis rerum principiis dispu-
 tamus, sed de his quæ nobis insunt pulchris, atque bonis quod igitur in
 nobis est bonum simul est appetibile & amandum. Per amorem igitur
 id comparamus & possidemus, per amorem inquā, studiūmq; propen-
 sum. ac si q; seipsū ai aduerterit plane pspiciet, eiusmodi bonū aciores
 nobis amores in ferre cognoscet q̄ pulchra sensibus manifesta, qđ igitur

PROCLVS.

est bonū est & pulchrum. Quapropter Diotima præcipit amatoribus ut post occurrentem sensibus pulchritudinem, se ad pulchritudinē trāferant actionibus officiis scientiis insitam, ibiq; amatoriū aīa oculū uehementer exerceant. Deinceps uero ad intellectum, ibique præcipuam, diuināque pulchritudinem dominantem, tanquā ipsum re uera pulchrum in nobis animæ uigeat. Quid enim in nobis est uirtute & scientia pulchrius? Quid contra uitio & ignorantia turpius?

Homo est anima utens corpore ut instrumento. Mala ergo corporis nō pertinent ad animam hominēmq; sicut neque mala instrumentorum ad artificem atque artem.

f Also plerique putant uulnera mortēque mala. quid enim horum nobis est malum? Si quidem non transit in animam, quæ nos ipsi sumus, Neque enim passiones instrumentorum uirtutes utentium mutant, neq; igitur faber obtusa aliquando seca arte amittit secandi. neq; etiam si in arte fabrili consisteret nostra sc̄licitas in sc̄licem propterea putarem? fabrum cui seca defuerit. Iam uero quæ ad modū aīa istrūm hēt, sic & corpus istrumenta quædā hēt, p̄ quæ mouet externa. quorū uitiū bonā nō ledit corporis hitudinē similiter & corporis passiones in animā non pertranseunt. Quapropter & mors & si corporis malū est, non tamen est animæ malū. Si igitur pulchrū quidem actionis est in anima, malum uero interim fit in alio, nondum ostēsum est idem aliquando pulchrum esse simulque malum. Licet etiā dialectica ratione distinguere, aliud quidem esse aliquid secundum se ipsum, aliud autē secundū accidens. Est enim actio fortis, pulchra secundum seipsam. Mala uero si quando fit mala, per accidens. quoniam accidit fortiter agentem mori. esto enim si uis mors è malorum numero. Non igitur officium forte secundum hoc ipsum quod est forte, ideoque & pulchrum est etiam malum, sed forte per accidens, illud igitur est pulchrum aliud uero malum. Neque qua ratione pulchrum eadem ostensum est esse aliquando malum sed per accidens propter obitum. Proinde hominis ignorat essentiam qui bonum à pulchro secernit, & hoc quidem in alio illud autem in alio ponit. bonum in corpore. Pulchrum in actionibus animæ. Sed re uera homo ipse est animus ipse essentia à corpore segetegatus in quo quicquid est pulchrum est, & bonum est etiam

DE SACRIFICIO ET MAGIA.

est, etiam si inde corporis sequatur in commodum. Corpus enim non pars hominis, sed instrumentum. Instrumenti uero malum non pertinet ad utentem.

Quomodo differant duo hæc scilicet secundum seipsum & qua ipsum. Ictiones eiusmodi scilicet secundum seipsum & qua ipsum etiam apud Aristotelem distinguuntur. Quod enim secundum seipsum alicui competit, potest ei non competere primo. Quod autem qua ipsum conuenit, præter id quod conuenit, secundum se ipsum etiam primo competit ei atque adæquatur. Pulchrum igitur si commensurationis animæ causa est, atque ob hoc ipsum dicitur pulchrum, efficiatque ut melius in anima dominetur deteriori, perficitque nos, & animæ deformitatem purgat, hac ipsa ratione bonum est, nõ quidẽ p accidens, sed qua rone pulchrũ. si. n. q̄ pulchrũ est cõmensuratũ est, & qua commensuratum est & bonum. Bonum enĩ est mensura, certe qua pulchrum est existit & bonum. Similiter turpe, qua turpe, malum est. Nam qua turpe est, informe est. indeterminatum. incompõsitũ, & hac ipsa ratione malum. Qua igitur est turpe, est utique malum. eadem itaque res & pulchra semper est & bona, Atque contra turpis pariter atque mala. hanc tu regulam hic mente teneto, qua & impofterum usus est Aristoteles. Si qua duo cõuertuntur, inuicem eorum quoque opposita cõuertuntur. si igitur pulchrũ, bonũq; cõuertũtur inter se. eoq; quoq; opposita malum scilicet atque turpe similiter inter se cõuertuntur.

FINIS.

Opus Procli de sacrificio interprete
Marfilio Ficino florentino.

Vemadmodũ amatores ab ipsa pulchritudine. quæ circa sensum apparet ad diuinã paulatim pulchritudinẽ ratione progrediũtur, sic & sacerdotes antiqui cũ cõsideret in rebus naturalibus cognationẽ quãdam cõpassionemque aliorũ ad alia & manifestorũ ad uires occultas, & oĩain oĩb⁹ inuenirẽt. sacrã eorũ scientiã cõdiderũt. agnouerũt. n. & in infimis suprema & i supremis infima. In cœlo quidem terrena secundum causam modõque cœlesti. In terra uero cœlestia. Sed modo terre